

Riikka Niemi

KANNUSTA PYHÄKOULUUN!

Selvitys pyhäkoulutyöstä Kannuksen seurakunnassa

Opinnäytetyö

CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Lokakuu 2013

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustalosa, Ylivieskan yksikkö	Aika Lokakuu 2013	Tekijä/tekijät Riikka Niemi
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi KANNUSTA PYHÄKOULUUN! Selvitys pyhäkoulutyöstä Kannuksen seurakunnassa		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppälä	Sivumäärä 37 +10	
Työelämäohjaaja Lehtori Anne Vihanta, Kannuksen seurakunta		
Opinnäytetyön toimeksiantaja on Kannuksen evankelis-luterilainen seurakunta. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on kyselytutkimuksella selvittää pyhäkouluikäisten lasten vanhempien asenteita ja näkemyksiä seurakunnan pyhäkoulutyöstä ja mahdollisesti laatia tuloksien pohjalta Kannuksen seurakunnan pyhäkoulutyölle kehittämissuunnitelma. Pyhäkouluun osallistuvien lasten määrä on vähentynyt vuosi vuodelta. Pyhäkouluikäisten lasten vanhempien asenteet vaikuttavat joko suoraan tai välillisesti siihen, osallistuvatko lapset pyhäkouluihin. Tämä opinnäytetyö on tutkimuslähtöinen. Empiriaosuudessa esitellään yleisesti perheiden tilannetta Suomessa ja pyhäkoulutyön nykytilaa. Tutkimusosuuden alussa käsitellään tulokset, jotka saatiin kyselytutkimuksessa toukokuussa 2011. Loppupuolella hahmotellaan kehittämissuunnitelmaa Kannuksen seurakunnan pyhäkoulutyölle. Pyhäkoulut nauttivat edelleen lasten vanhempien arvostusta. Sisällöllisesti pyhäkoulussa ei tunnu olevan tarvetta kehittämiselle. On kuitenkin edelleen arvoitus, miksi pyhäkoulu tavoittaa niin vähän lapsia.		
Asiasana hengellisyys, kristillinen kasvatus, kyselytutkimus, lapset, pyhäkoulu, vanhemmat		

ABSTRACT

CENTRIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date October 2013	Author Riikka Niemi
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis ENCOURAGING SUNDAY SCHOOL! Report about the Sunday School work in Kannus parish		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä	Pages 37 + 10	
Supervisor Lecturer in church Anne Vihanta		
This thesis is commissioned by the Evangelical Lutheran church of Kannus. The object of the thesis is to find out the opinions and attitudes that parents have on Sunday school and maybe create an improvement scheme for Sunday school work in Kannus parish. The number of children attending Sunday school has decreased over the last decades. The parents' attitudes towards Sunday school has either a direct or indirect influence on reality of their childrens Sunday school activity. This thesis was scientifically based. First it reviews Finnish families and then Sunday school work. The research part was executed through a survey in May 2011 and the results are encouraging. Parents appreciate Sunday school. It seems that there is nothing wrong in the content of Sunday school. It is still a mystery why there are so few children attending Sunday schools.		
Key words Christian upbringing, children, parents, spirituality, Sunday school, survey		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 PERHEET SUOMESSA 2000-LUVULLA	4
2.1 Perheiden koostumus 2000-2011.....	4
2.2 Työ- ja vapaa-aika	6
2.3 Uskonnollinen elämä	8
2.4 Lasten oikeudet	10
3 PYHÄKOULU SUOMESSA	12
3.1 Miksi pyhäkouluja tulee olla?	13
3.2 Pyhäkoulu Kokkolan rovastikunnassa	15
3.2.1 Pyhäkoulut Kannuksen seurakunnassa.....	17
3.2.2 Pyhäseikkailu – kirjepyhäkoulu.....	18
4 TUTKIMUSONGELMA JA –MENETELMÄT	21
4.1 Tutkimuskysymykset	21
4.2 Tutkimusaineisto.....	22
5 TULOKSET	24
5.1 Kyselyyn vastanneet.....	24
5.2 Pyhäkoulun ajankohta ja kesto	28
5.3 Pyhäkoulun sisältö	30
5.4 Pyhäkoulu "tuotteena".....	32
5.5 Kokemuksia kirjepyhäkoulusta	32
6 POHDINTAA PYHÄKOULUN TULEVAISUUDESTA	34
LÄHTEET	36

LIITTEET

1 JOHDANTO

”Kello raksuttaa seinällä, ilmassa leijuu sammutetun kynttilän tuoksu. Auringonvalo siivilöityy ikkunan kautta sisään. Alttaritarvikkeet kootaan pois, takaisin kaappiin säilytystä varten. Oven takaa kantautuu lähtevien lasten ääniä, jälleen vain kaksi lasta paikalla pyhäkoulussa.”

Pyhäkoulu on osa seurakuntien tarjoamaa kristillistä kasvatusta ja sen lähtökohtana on myös tukea lasten vanhempia tässä työssä. Kuitenkin yhä vähenevä määrä vanhempia tuo lapsensa sunnuntai-aamuisin pyhäkouluun. Pyhäkoulu on lapsille suunniteltu oma kirkkohetki, kerhonkaltainen kokoontuminen. Toteutustapoja on yhtä monta kuin on pyhäkoulujakin, mutta tietyt elementit toistuvat: rukous, Raamatun kertomukset ja hengelliset laulut. Pyhäkoulujen tarkoitus on tukea lapsen hengellistä kasvua ja antaa eväitä uskonnolliseen elämään. Miksi pyhäkoulusta tuntuu kuitenkin tulleen perheiden aikatauluissa ”ikuinen kakkonen”?

Pyhäkoululaisten ja pyhäkouluopettajien lukumäärä jatkaa tasaista laskuaan vuosi vuodelta. Vuonna 2005 pyhäkoulujen tilastointitapa muuttui, vain Suomen evankelis-luterilaisen kirkon itse järjestämät pyhäkoulut sai tilastoida. Tuolloin pyhäkoululaisten määrä laski 13,9 %:sta -8,1 %:iin. Tilastojen ulkopuolelle siis jäi muun muassa Rauhanyhdistysten ja muiden herätysliikkeiden organisoima pyhäkoulu-toiminta. Vuoteen 2011 mennessä pyhäkoululaisten määrä oli laskenut jo 5,7 %:iin. Ilmiö on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keräämien tilastojen mukaan valtakunnallinen. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, 2012.)

Kannuksen seurakunnassa huolestuttiin tästä kehityksestä ja kyseltiin miksi näin on ja voisiko kehityksen suuntaa muuttaa? Olen itse käynyt lapsuudessa pyhäkoulua ja saanut sieltä monia hyviä muistoja, jotka kantavat tänäkin päivänä. Varhaisnuorisotyö on työalana lähellä sydäntäni, joten kun sain mahdollisuuden

hankkeistaa opinnäytetyöni nykyiselle kotiseurakunnalleni, tartuin innoissani tilaisuuteen.

Lapsuuteni pyhäkoulua pidettiin Ilmajoella kotikylälläni naapuruston äitien toimesta. Perheillä oli vuoronperään vetovastuu ja kaikki lapset kuljetettiin sunnuntaisin pyhäkouluun. Kyseessä oli yhteisöllinen asia, oli luonnollista, että kaikki kylän lapset osallistuivat. Ihmetystä aiheutti se, jos joku ei tuonut lapsiaan pyhäkouluun. Näin oli myös puolisoni lapsuudessa ja hänen kotiseurakunnassaan Toholammilla pyhäkoulutyön tavoittavuus on edelleen huippuluokkaa.

Englantilainen Sunday School, joka jo 1700-luvulla käännettiin suomeksi pyhäkoulu, syntyi halusta auttaa lapsia, joista omat vanhemmat eivät kyenneet huolehtimaan. Pyhäkoulu on edelleen olemassa siksi, että lapset saisivat kasvuunsa tarpeellista tukea. Pyhäkoulun tehtävänä on tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia. (Ahtiainen 2011, 15-16.)

Kotikasvatukseen sisältyy muutakin kuin lasten ruokkiminen, vaatetus ja turvallisuuden takaaminen. Kasvatuksessa teot puhuvat sanoja voimakkaammin. Vanhempien suhtautuminen uskonnollisuuteen ja siihen miten tarpeelliseksi se koetaan, vaikuttaa siihen millaisen kuvan ja yhteyden lapset asiaan muodostavat. Tultuani äidiksi olen huomannut miten vaativaa "ei-ammattikasvattajan" työ on. Omilleen haluaa tarjota vain parasta, mutta neuvoa kysyessäni ohjeet ovat moninaisia ja jopa ristiriidassa keskenään. Onko lasten parhaaksi opastaa kristillisyyteen ja omiin arvoihin, vai olisiko sittenkin parhaaksi kertoa neutraalisti jokaisesta uskonnosta ja antaa lapsen itse valita?

Suomi mielletään usein yhtenäiskulttuurin maaksi. Koti, kirkko ja isänmaa ovat asioita joita arvostetaan. Suorittaessani harjoittelua Kööpenhaminassa keväällä

2003 Tanskan suomalaisessa seurakunnassa, havaitsin että kristillisyyt ja oman kulttuurin vaaliminen olivat siellä asuville suomalaisille tärkeitä. Viikoittain perhekahvilaan tuli toistakymmentä äitiä lapsineen laulamaan, leikkimään ja puhumaan yhdessä suomea. Omien juurien ja kristillisen perinteen vaaliminen ja niiden omille lapsille opettaminen tuntui vahvistavan yhteenkuuluvuutta suomalaisten kesken. Tämä lienee asia, joita Suomessa asuvat suomalaiset tuskin koskaan joutunevat miettimään. Mikä on se minulle tärkeä asia, jonka haluan omasta kulttuuristani jakaa myös lapsilleni? Mihin uskon, mitä asioita oikeasti arvostan? Miten tärkeää on saada ajatella ja keskustella suomeksi yhdessä muiden kanssa? Miten tärkeää on saada rukoilla omalla kielellään?

Suomi on uskonnollisten yhdyskuntien jäsenmäärien perusteella maailman luterilaisimpia maita. Vuonna 2001 suomalaisista 4,4 miljoonaa kuului Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Tämä vastaa 85% väestöstä. (Niemelä 2003, 125.) Noista ajoista lukemat ovat kuitenkin muuttuneet. Tällä hetkellä Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluu 76,4 % suomalaisista eli 4 146 056 henkilöä (31.12.2012). Vuonna 2012 lapsista kastettiin kirkon jäseniksi 75,3 %, kun taas vuonna 2011 lapsia kastettiin 77,9 %. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2013.)

Mikä on syy tällaiseen kehitykseen koko Suomen evankelis-luterilaisen kirkossa? Onko tällainen suunta vain hyväksyttävä osana "ajan tuulia", vai voisiko sille tehdä jotain? Jos aikuiset vähenevässä määrin kuuluvat kirkkoon, miten käy lasten? Kuka enää opastaa lapsia hengelliseen elämään? Tuleeko kristillinen kasvatukseen tulevaisuuden perheissä jotain, mikä on ulkoistetaan perheen ulkopuoliselle toimijalle, todennäköisemmin kirkolle?

2 PERHEET SUOMESSA 2000-LUVULLA

Perheitä on monta eri kokoa ja mallia. Perheet myös koetaan eri tavoin, toiset sisällyttävät perheeseensä enemmän ja erilaisia ihmisiä kuin toiset. Jotkut meistä laskevat lemmikitkin perheen täysivaltaisiksi jäseniksi. On olemassa ainakin ydinperheitä, uusperheitä, suurperheitä ja sateenkaariperheitä. Yksi epävirallinen määritelmä perheestä on "he, jotka käyvät samalla jääkaapilla". Perhe on yhteiskunnan pienin yksikkö, jonka merkitys kuitenkin on suuri. Tällainen määritelmä perheelle löytyy Tilastokeskuksen nettisivuilta:

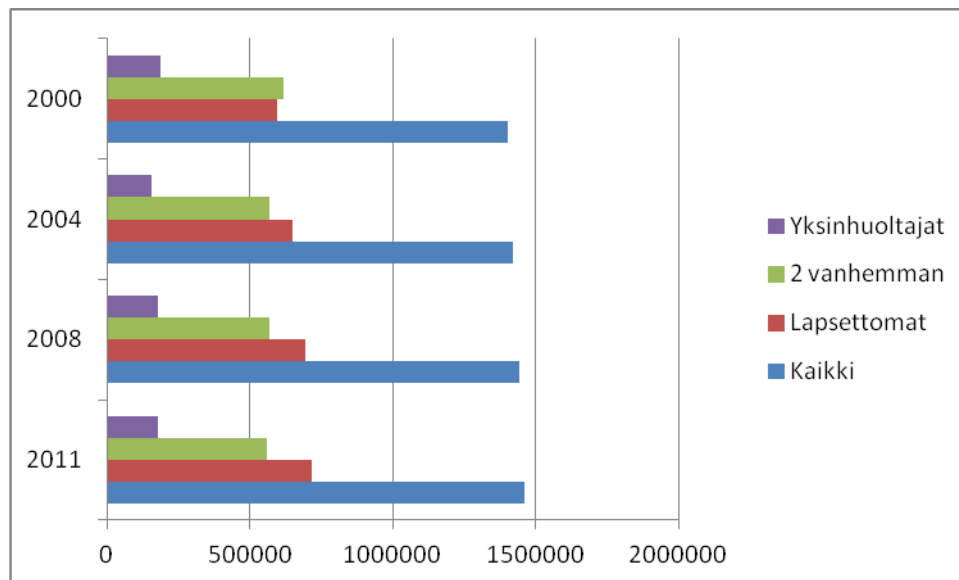
Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia. (Tilastokeskus, Perheet, 2013.)

Tässä opinnäytteessä keskityn perheisiin, joissa on alaikäisiä lapsia, virallisesti lapsiperheisiin. Noihin perheisiin saattaa kuulua myös isovanhempia, mutta heitä ei virallisesti lasketa kuuluvaksi samaan perhekuntaan, vaikka he asuisivatkin samassa osoitteessa. Perheessä voi olla korkeintaan kaksi sukupolvea. Tämä on näppärää tilastollisesti, mutta kaventaa perheen määritelmää käsitteellisesti. Ennen vanhaan koko kylä kasvatti lapsia, mutta nykyään perheen sisälläkään kasvatustavastuu ei ole aina selvillä. Isien ja äitien roolit eivät ole enää niin selkeitä kuin omassa lapsuudessani. Kotityöt jakautuvat tasaisemmin, "miesten ja naisten työt"-määritelmä on häviämässä.

2.1 Perheiden koostumus 2000-2011

Vuonna 2011 Suomessa oli yhteensä 1 460 570 perhettä, joista lapsellisia perheitä oli 50,7 % eli lukumäärällisesti 740 041. Lapset asuvat joko kahden vanhemman

kanssa (avio- ja avoliitot) tai yksinhuoltajaperheissä. Uusperheitä oli 9,2 % kaikista lapsiperheistä. Yhden vanhemman perheiden osuus oli 24,3 % kaikkien lapsiperheiden määrästä. Keskimääräinen lapsiluku oli 2,79. Lapsettomia perheitä oli 718 721, tähän kuuluvat myös perheet, joissa ei ole alle 18-vuotiaita lapsia. (Tilastokeskus, Perheet, 2011.)

KUVIO 1. Perhetyypit vuosina 2000-2011 (Tilastokeskus, Perheet, 2011).

Vuodesta 2000 perheiden yhteismäärä on noussut noin 60 000 (58 607), kun taas kahden vanhemman perheiden lukumäärät ovat laskeneet melkein saman verran (57 138). Lapsellisten avioparien määrä on vähentynyt reilulla 72 000 mutta perheet, joissa vanhemmat ovat avoliitossa, määrä nousi reilulla 15 000. Keskimääräinen lapsiluku on pienentynyt kymmenyksellä 2,89:stä (vuonna 2000). Uusperheiden prosenttiosuus on noussut 7,7:stä 9,2:een. Yksinhuoltajien määrä on laskenut 13,4 %:sta 12,3 %:iin (8 633), mutta lapsettomien perheiden määrä on kasvanut seitsemisen prosenttia 42,5 %:sta 49,2 %:iin. (Tilastokeskus, Perheet, 2011.)

Perheet eivät enää nykypäivänä ole vain perinteisiä ydinperheitä. Monimuotoisuus lisääntyy, perheet syntyvät erilaisten ihmisten ja perheiden liittyessä yhteen. Aikaisempi ihanne: isä, äiti ja 2,5 lasta on saanut kilpailijakseen "sun", "mun" ja

meidän lapset. Lapset ja aikuiset elävät erilaisissa suhteissa kuin aikaisemmin. Tästä seuraa haasteita, joihin myös kirkko voi olla tarjoamassa tukeaan.

2.2 Työ- ja vapaa-aika

Yksi perheiden hyvinvointiin vaikuttava asia on työllisyysaste. Jos vanhemmilla on töitä, myös taloustilanne on parempi. Jos molemmat vanhemmat ovat töissä, luonnollisesti myös taloustilanne kohenee. Tämä ei kuitenkaan välttämättä paranna perheen hyvinvointia, sillä vanhempien aika yhdessä lastensa kanssa vähenee. Työttömyys aiheuttaa perheissä myös ongelmia heikompana toimeentulona. Taloudellinen eriarvoisuus näkyy myös lasten erilaisina mahdollisuuksina harrastuksiin ja käyttörahaan. Taloustilanne ei kuitenkaan kerro perheestä ja sen onnellisuudesta vielä mitään. Työllisyys kuitenkin vaikuttaa arkielämään merkittävästi.

Koko maassa naisten työllisyysaste oli 70,8 % ja miesten 69,0 % vuonna 2011. Alle kolmivuotiaita lapsia sisältävissä perheissä erot olivat huimia: miehistä töissä kävi 89,1 %, kun taas naisista vain 66,4 %. Tästä voidaan päätellä, että hoitovapaalla kotona on pääasiallisesti äiti, kun taas pikkulapsiperheen isille töitä riittää keskimääräistä paremmin. Alle kouluikäisten lasten perheissä äitien työllisyys nousi keskimääräistä paremmaksi 80,7 %:iin, myös perheen isien työllisyys nousi huiimaan 90,3 %:iin. Perheellisten miesten työllisyysaste oli 79,8 %, vieläkin siis hie- man parempi koko maan keskiarvoon verrattuna. Perheellisillä naisilla ilmiö on samansuuntainen, työllisyysaste on 75,8 %. Lapsettomien perheiden työllisyysas- teet pysyttelivät keskiarvon tietämissä (naisilla 70,3 % ja miehillä 70,2 %). Perheet- tömien työllisyysaste oli keskiarvoa alempi, naisilla 63,5 % ja miehillä 57,6 %. (Ti- lastokeskus, Työssäkäynti, 2011.)

Myös suomalaisten työelämä on muuttunut. Kahdeksasta neljään - töissä käy yhä harvempi aikuinen. Eläkevirkoja, "varmaa työpaikkaa", ei enää ole. On vuorotyötä, osa-aikatyötä ja etätyötä, määräaikaisena tietenkin. Työaika ja vapaa-aika sekoittuvat, kun työt tuodaan kotiinkin. Aikuiset itsekään eivät aina tiedä, ovatko töissä vai vapaalla. Kotona ollaan paikalla, mutta ei välttämättä läsnä. Lapsille sillä kuitenkin on merkitystä. Jokaisella on käytettävissään vuorokaudessa saman verran aikaa. Miten sen jakaa kertoo myös henkilön omista arvovalinnoista. Valittavasti perheaika tuntuu olevan se, josta on helpointa karsia.

Työelämän rytmimuutokset ja paineet vaikuttavat myös perhe-elämään. Vanhemmat eivät välttämättä ole samaan aikaan kotona lasten kanssa. Koulun jälkeen lasten päivät jatkuvat harrastuksilla, joista on tullut yhä tavoitteellisempia, lähes ammatti jo itsessään. Harrastukset vaativat sitoutumista, täytyy kehittyä ja saavuttaa seuraava taso. Harrastukset valmentavat lapsia nykypäivän kilpailuyhteiskunnassa pärjäämiseen. Työuupumus on saanut seurakseen koulu-uupumuksen. Todellinen vapaa-aika onkin harvinaista herkkua niin aikuisille kuin lapsillekin.

Elämme pärjäämistä ja suorittamista korostavassa yhteiskunnassa. Samalla yhä useamman lapsen ja nuoren elämässä paineet kasautuvat niin suuriksi, että niiden kantaminen muodostuu lähes ylivoimaiseksi. Seurakunta voisikin olla lapsen ja nuoren elämässä yhteisö, joka ei aseta pärjäämisen ja suorittamisen paineita, vaan toimii sellaisen vastapainona. Parhaimmillaan lapsi ja nuori saa itselleen arvokkaan kokemuksen siitä, että hän - ainoastaan olemalla oma itsensä, ei suorittamalla - on täydellisen riittävä. Seurakunnan tulee vastata kilpailuyhteiskunnan haasteeseen tarjoamalla arvoihinsa perustuvaa toista vaihtoehtoa, joka koostuu hyväksynnän ja kelpaamisen ilmapiiristä, tuottamattomuudesta, rauhasta ja levosta. (Kukkaisniemi & Kukkaisniemi 2010, 171.)

2.3 Uskonnollinen elämä

Uskonnollisuuden mitattavuus on haaste. Kirkossa käynnit voi laskea ja laittaa tilastokäyrille, mutta kirkossa käymättömyys ei vielä suoraan kerro uskonnollisen vakaumuksen puutteesta. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tutkimusten mukaan uskonnollisuus ilmenee aiempaa monimuotoisempana. Suomessa on uskonnollisuudessakin siirrytty yhtenäiskulttuurista yksilökulttuuriin. Hengellisyyttä ei ole enää ainoastaan kristillisyyttä, vaan myös monet muut uskonnot ja maailmankatsomukselliset näkemykset valtaavat alaa. Uskonto ei ole enää kaikille tarjottava samaa soppaa, vaan noutopöytä, josta jokainen voi valita haluamansa. Ihmisen hengellinen kaipuu ei ole kadonnut minnekään. On olemassa tarve uskoa johonkin itseään suurempaan, jotenkin luoda järjestystä maailmaan järjettömyyteen. Nyt vaan saa ihan itse valita mitä uskoo ja miten uskoo. Tärkeintä tuntuu olevan oma valinta, ei se, onko valinta hyvä vai huono. (Haastettu kirkko 2012.)

Monien tutkijoiden mukaan moraalikäsitusten muutoksen taustalla on kaikkialla maailmassa vaikuttava modernisaatiokehitys, joka on lisännyt ihmisten aineellisia, tiedollisia ja sosiaalisia voimavaroja. Taloudellinen kasvu ja hyvinvointivaltion kehitys on vapauttanut ihmiset aineellisesta puutteesta. Koulutuksen lisääntyminen, joukkotiedonvälityksen laajeneminen ja tietotyön lisääntyminen on tehnyt ihmisistä tiedollisesti entistä autonomisempia ja vapauttanut heidät auktoriteettien ohjailusta. Lisääntyvä sosiaalinen monimuotoisuus ja vuorovaikutuksen laajeneminen ovat lisänneet ihmisten sosiaalista riippumattomuutta. Omaehtoisuus ja valinnanvapaus ovat myös arvomaailmassa nousseet yhä tärkeämmälle sijalle. Arvomuuutos heijastuu kaikille elämänalueille: se muuttaa --- myös suhdetta uskontoon. (Haastettu kirkko 2012, 28.)

Yksityinen uskonnonharjoitus on Suomessa aktiivisempaa kuin julkisesta osallistumisesta voisi päätellä. Gallup Ecclesiastica 2011 -kyselyn mukaan yli puolet (53 %) suomalaisista rukoili vähintään kerran vuodessa. Runsas viidennes (21 %) il-

moitti rukoilevansa päivittäin. Vuoden 2007 kyselyyn verrattuna osuudet olivat pienentyneet, sillä silloin kaksi kolmesta (66 %) ilmoitti rukoilevansa vähintään kerran vuodessa ja yli neljäsosa (27 %) päivittäin. Vuoden 2011 kyselyssä runsas kolmannes (37 %) ilmoitti, ettei ole rukoillut lainkaan viime vuosina, kun aikaisemmassa kyselyssä osuus oli vain runsas viidennes (21 %). Saman kyselyn mukaan runsas viidesosa (22 %) suomalaisista ilmoitti lukevansa Raamattua vähintään kerran vuodessa. Vähintään viikoittain Raamattua lukevia oli noin neljä prosenttia suomalaisista. Luvut ovat huomattavasti alhaisemmat kuin vuoden 2007 Gallup Ecclesiastica -kyselyssä, jonka mukaan yli kaksi viidesosaa (43 %) luki raamattua vähintään kerran vuodessa. Viikoittain lukevia oli kuitenkin lähes sama määrä, viisi prosenttia suomalaisista. (Haastettu kirkko 2012, 37-38.)

Suomalaisten suhde kirkkoon on etäinen ja pintapuolinen. Kirkon julkisuudessa näkyminen muistuttaa mahdolliselle kirkosta eroajalle kirkosta eroamisen mahdollisuudesta. Jos kirkko on tulevaisuudessa paljon medioissa, niin viime viikkoina nähty joukkopako voi hyvinkin uusia. Joukkopakoon vaikuttaa eniten kirkon julkisuuden laajuus ei sen laatu, eli onko kyseessä negatiivinen vai positiivinen julkisuus. Suomi on huomattavasti maallistuneempi yhteiskunta, kuin yleisesti halutaan hyväksyä. (Karisma 2010)

Viime vuosina ja vuosikymmeninä kirkko on menettänyt jäseniään kirkosta eroamisen seurauksena. Kynnys kirkosta eroamiseen on madaltunut, enää ei ole häpeäksi olla kirkkoon kuulumaton "pakana". Nettipalvelun kautta Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta on viiden vuoden aikana eronnut lähes 375 000 ihmistä (www.eroakirkosta.fi 2013). Samaiselta sivustolta löytyy lause: "Mitä enemmän kirkko ja uskonto näkyvät arjessa, sitä useampi eroaa." Tuo toteamus tuntuu olevan totta. Näyttää siltä, että hengellisistä asioista (naispappeus) ja arvoista (homoliitot) aidon keskustelun käyminen on mahdotonta. On hankalaa todella kuunnella vastapuolta, jos keskustelun aiheet herättävät vahvoja tunteita. Keskusteluissa vellovat ääripäät, joiden vaikutus ns. tavalliseen kirkkokansaansa on sama: kirkosta

erotaan. Uskontoon liittyvistä asioista keskusteleminen menee kovin usein toistemme ohi puhumiseksi.

Vaikka aikuiset jäsenet pysyisivätkin kirkon jäsenenä, heidän osallistumisensa kirkon tarjoamaan toimintaan on vähentynyt. Jos aikuisilla ei enää ole luontaista ja elävää yhteyttä kirkkoon, miten sellainen suhde voisi muodostua lapsillekaan? Jos perheyhteys kirkkoon puuttuu, mitä kautta kirkko voisi välittää nuorimmille jäsenilleen rakkauden ja välittämisen sanomaa? Kannus sijaitsee niin sanotulla "Raamattu-vyöhykkeellä", missä muun muassa herätysliikkeiden toiminta on aktiivista. Koulukkaista kakkosluokkalaiset käyvät kotikirkossa tutustumiskäynnillä. Vuosittain on jo muutamia lapsia, jotka tuolloin käyvät ensimmäistä kertaa sisällä kirkkotilassa (Vihanta 2013). Syytä huoleen siis on.

2.4 Lasten oikeudet

Edellistä vuosisataa on kutsuttu "lasten vuosisadaksi". Lapsuus määrittyy aina suhteessa aikuisuuteen, ilman lapsuutta ei ole myöskään aikuisuutta. Lapsuus on herätty näkemään omana arvokkaana elämänvaiheena. Lapsia on alettu arvostamaan muunakin kuin tulevana työvoimana, aikuisuuden silmuna, "pikkuaikuisina". He ovat yhteiskunnan jäseniä, joilla on myös oikeuksia.

Lapsen oikeuksien julistus annettiin jo vuonna 1959, mutta ollessaan julistus, se ei vielä velvoittanut ketään tekemään asian hyväksi mitään. Kolme vuosikymmentä myöhemmin vuonna 1989 YK:n yleiskokouksessa hyväksyttiin Lasten oikeuksien sopimus, joka sisältää neljä yleistä periaatetta: syrjimättömyys (artikla 2), lapsen edun huomioiminen (artikla 3), oikeus elämään ja kehittymiseen (artikla 6) ja lapsen näkemysten kunnioittaminen (artikla 12). Suomessa tuo sopimus ratifioitiin 1991. (Unicef 2013.)

Uskontoon liittyen Lasten oikeuksien julistuksessa sanotaan seuraavaa:

Periaate 2. Lapsen tulee saada nauttia erityistä suojelua ja hänelle tulee lainsäädännöllä tai muulla tavoin suoda edellytykset ruumiillisesti, henkisesti, moraalisesti, sielullisesti ja sosiaalisesti terveeseen ja normaaliin kehitykseen vapaissa ja ihmisarvon mukaisissa oloissa. Säädetäessä tätä tarkoitettavia lakeja lapsen etujen tulee olla tärkeimpänä näkökohtana. (Lasten oikeuksien julistus 1959.)

Lapsella on siis oikeus sielullisesti terveeseen ja normaaliin kehitykseen. Lasten oikeuksien sopimuksen artikla 14 mukaan lapsilla on myös oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen.

Stakesin julkaisemassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet - asiakirjassa (2005) käsitellään muun muassa varhaiskasvatuksen arvopohjaa.

Varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteita ovat lapsen oikeus:

- turvallisiin ihmissuhteisiin
- turvattuun kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen
- turvattuun ja terveelliseen ympäristöön, jossa voi leikkiä ja toimia monipuolisesti
- tulla ymmärretyksi ja kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti
- saada tarvitsemaansa erityistä tukea
- omaan kulttuuriin, äidinkieleen ja uskontoon tai katsomukseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005, 12).

Lapsella on siis oikeus omaan uskontoon. Lisäksi hänellä on oikeudet turvattuun kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen. Voidaan siis ajatella että lapsella on oikeus saada ohjausta ja opetusta myös uskonnossa. Hänellä on oikeus kehittyä hengellisesti, oikeus saada itselleen välineitä, joilla jäsentää ja rakentaa omaa hengellistä elämäänsä ikäkauteensa sopivin keinoin. Mitä muuta pyhäkoulut ovat kuin vastaus lasten oikeuteen ja tarpeeseen kartuttaa omaa uskonnollista elämää?

3 PYHÄKOULU SUOMESSA

Pyhäkoulu on seurakunnan järjestämää toimintaa pienille ja kouluikäisille lapsille. Se on luonteeltaan sekä kerhon että jumalanpalveluksen kaltainen. Pyhäkoulusta käytetäänkin nimitystä lasten kirkko. Pyhäkoulut kokoontuvat viikoittain sunnuntaisin tai arkisin. Myös pienten lasten vanhemmat ovat tervetulleita pyhäkouluun. (Haastettu kirkko 2012, 142.)

Suomen pyhäkoulu on syntynyt pitkän kehityksen tuloksena lähes täysin erillään Englannin pyhäkoulusta. Perustajaa ja perustamisajankohtaa ei oikeastaan ole. Pyhäkoulun juuret ovat meilläkin kirkkomme perinteisessä opetustoiminnassa. Jo vuoden 1571 kirkkojärjestyksessä velvoitettiin vanhempia antamaan lapsilleen opetusta. 1800-luvun alkupuolella piispat tarttuivat entistä pontevammin lasten opettamista koskevaan asiaan. Kaiken tarkoituksena oli johdattaa lapsia ja nuoria oikeaan pyhäpäivän viettoon, mutta ennen kaikkea opettaa heitä lukemaan ennen rippikouluun tulemistä. Erittäin innokas pyhäkoulujen järjestäjä ja kehittäjä oli Nurmijärven kappalainen Johan Fredrik Bergh, jota on nimetty Suomen pyhäkoulun isäksi. Hän aloitti pyhäkoulutyön järjestämisen seurakunnassaan vuonna 1832. Lapsia opetettiin lukemaan, mutta myös soveltamaan opittua. Virsi ja rukous kuuluivat pyhäkoulun ohjelmaan. (Alaja, Ekroth, Jarasto, Kallinen, Kuikanmäki, Luumi, Panula & Ranta. 1983, 22)

Pyhäkouluja toteutetaan Suomessa monella eri tavalla. Pikaisella nettihauulla löytyi muun muassa seuraavan laisia pyhäkouluja:

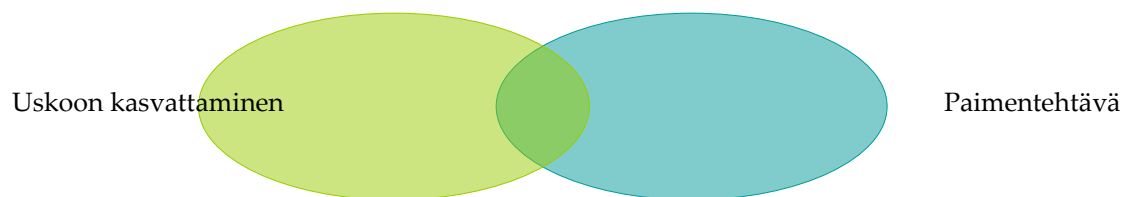
- nettipyhäkouluja (Kankaanpään ja Orimattilan seurakunnat),
- kirjepyhäkouluja (Kokkolan rovastikunta ja Vantaan seurakunnat),
- luontopyhäkouluja (Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä),
- perhepyhäkouluja (Kannuksen ja Tuusulan seurakunnat),

- arkipyhäkouluja (Varkauden seurakunta) ja
- kotipyhäkouluja (Seurakuntien Lapsityön keskus ry).

Jokainen pyhäkoulu löytää itselleen parhaiten sopivan toteutustavan. Perinteisin malli on sunnuntaisin yhteen kokoontuva pyhäkoulu, jossa lapset yhdessä ohjaajan kanssa tutustuvat Raamatun kertomuksiin, rukoilevat ja laulavat hengellisiä lauluja. Pyhäkoulun muotojen muuttuminen on vastaamista tämän ajan haasteisiin. Sama kokoontumisaika ei sovi kaikille. Siksi on hienoa, että Seurakuntien Lapsityön Keskus tuottaa myös nettisivuilleen materiaalia, jota voi hyödyntää vaikka kotipyhäkoulussa kun sille löytyy sopiva aika ja paikka.

3.1 Miksi pyhäkouluja tulee olla?

Pyhäkoulut ovat osa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kasteopetusta. Pyhäkoulun opettajan käsikirjassa (1983, 19) kasteopetus määritellään kahden polttopisteen kautta seuraavasti:

KUVIO 2. Kasteopetuksen polttopisteet (mukaiillen Alaja ym. 1983, 19)

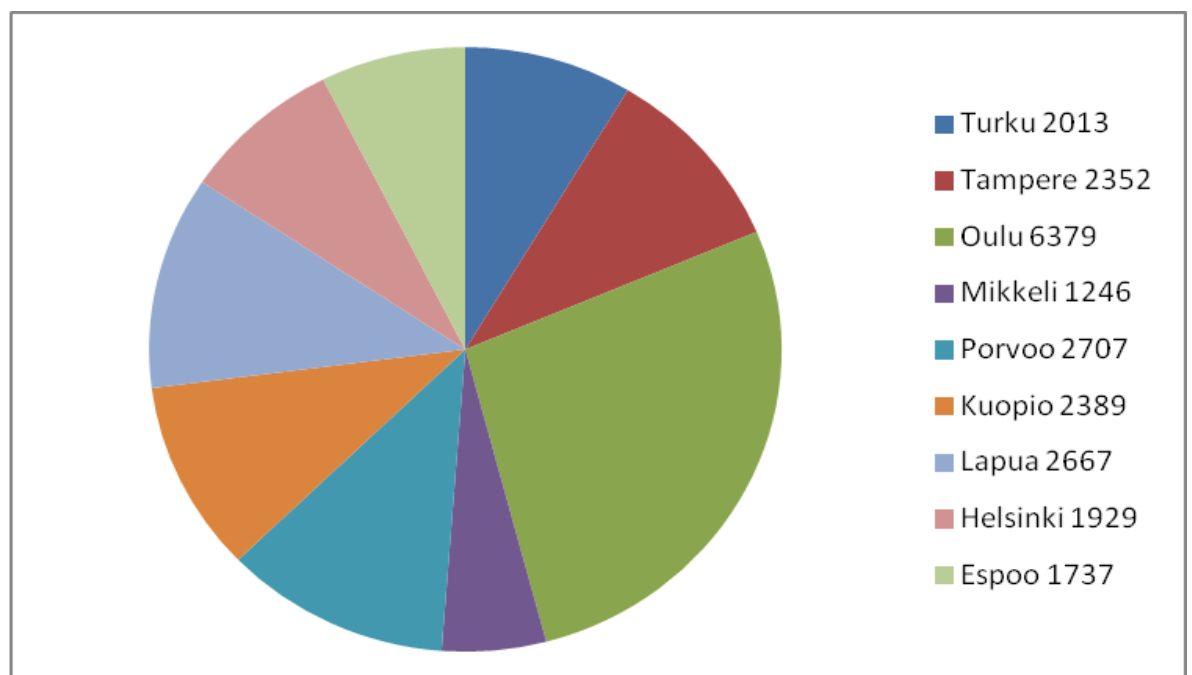
Kasteopetus alkaa kasteesta sisältäen kaksi fokusta: uskoon kasvattamisen ja paimentehtävän. Uskoon kasvattaminen on sitä, että lapselle tarjotaan tietoa ja väli-

neitä kasvaa lapsen uskossaan kohti aikuisen kristityn uskoa. Paimentehtävä puolestaan on seurakunnan velvoite auttaa lasta (kristittyä) pysymään uskossa ja seurakunnan jäsenenä. (Alaja ym. 1983, 19)

Uskonnollisuus ilman rukousta on kuin talo ilman asukkaita. Rukous on lähde, josta uskova ihminen ammentaa voimaa. Se on silta Jumalan ja ihmisen välillä. (Tamm 1988, 62.)

Koska aikuisten elämässä uskonnollisuus tuntuu vain heikentyvän vuosi vuodelta (Haastettu kirkko 2012), pyhäkouluilla on entistä suurempi vastuu kristillisten perinteiden ja tapojen ylläpidossa. Rukoilu voi olla jo pienillekin lapsille luonteva tie kasvaa kristinuskuun. Sanotaan, että lastenhuone on yksilön uskonnon kehto (Tamm 1988, 66).

Vuonna 2011 pyhäkoululaisia oli Suomen evankelis-luterilaisissa seurakunnissa yhteensä 23 419. . Kuviossa 3 esitellään miten pyhäkoululaiset jakaantuvat hiippakunnittain. Prosentuaaliset lukemat ovat: Mikkeli 5,3 %, Espoo 7,4 %, Helsinki 8,2 %, Turku 8,6 %, Tampere 10,0 %, Kuopio 10,2 %, Lapua 11,4 %, Porvoo 11,6% ja Oulu 27,2 %. (Suomen evankelisluterilainen kirkko, 2011).

KUVIO 3. Pyhäkoululaiset hiippakunnittain vuonna 2011. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, 2011).

Yli neljännes Suomen evankelis-luterilaisen seurakunnan pyhäkoululaisista on Oulun hiippakunnasta (27 %), mihin myös Kokkolan rovastikunta ja Kannuksen seurakunta kuuluvat. Tuosta noin 6379 pyhäkoululaisesta noin 20,9 % on Kokkolan rovastikunnan alueelta (TAULUKKO 1). (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Lapsi- ja nuorisotyön tavoitavuus% kunnan ikäluokasta 2011).

3.2 Pyhäkoulu Kokkolan rovastikunnassa

Hallinnollisesti Kokkolan rovastikunta kuuluu Oulun hiippakuntaan ja sen alueella on kymmenen seurakuntaa: Halsua, Kannus, Kaustinen ja Ullava, Kokkolan suomalainen, Kokkolan ruotsalainen, Kälviä, Lohtaja, Perho, Toholampi ja Veteli. Kokkolan rovastikunnan alueella on noin 53 000 seurakunnan jäsentä.

TAULUKKO 1. Kokkolan rovastikunnan pyhäkoulutyö. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Lapsi- ja nuorisotyön tavoitavuusprosentit kunnan ikäluokasta 2011).

Seurakunta	Kunnan 4-10 vuotiaat	Pyhäkoululaisia (4-10 vuotiaista)	Tavoitavuus Ikäluokassa 4-10 v.
Halsua	82	18	22,0 %
Kannus	507	27	5,3 %
Kaustinen ja Ullava	4391	901	20,5 %
Kokkolan suomalainen			
Kokkolan ruotsalainen			
Kälviä			

Lohtaja			
Perho*	357	266	74,5 %
Toholampi	384	93	24,2 %
Veteli	231	37	16,0 %
Yhteensä	5952	1332	Ka 27,1 %

Taulukossa on tarkoituksella yhdistetty Kaustisen ja Ullavan seurakunta sekä Kokkolan suomalainen, Kokkolan ruotsalainen, Kälviän ja Lohtajan seurakunnat. Vuoden 2009 alusta nämä seurakunnat yhdistyivät Kokkolan Seurakuntayhtymäksi. Pyhäkoulutyötä jokainen seurakunta tekee kuitenkin itsenäisesti. Tätä taulukkoa tarkastellessa on myös huomioitava, että Perhossa* pyhäkouluja järjestää ainoastaan Perhon Rauhanyhdistys ry, joten näitä ei Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virallisten ohjeiden mukaan saisi edes ilmoittaa tilastoihin. Perhossa ei ole lainkaan evankelis-luterilaisen kirkon järjestämää pyhäkoulutoimintaa. Epätavallisen korkea tavoitavuusprosentti selittyy täten. Jos Perhon pyhäkouluilastot jätetään huomiotta, keskiarvo tavoitavuudessa on 17,9 %.

Tammikuussa 2011 aloitettiin Kokkolan rovastikunnallinen kirjepyhäkoulu, Pyhäseikkailu. Kirjeen materiaali kootaan rovastikunnan työntekijöiden voimin. Materiaali koostuu kuvitteellisen Pietu -pojan kirjeestä ikätovereilleen, vanhemmille tarkoitettua ohjeistuksesta sekä tehtävä-lappusesta. Oili Ijäs Lohtajan seurakunnasta kirjoittaa aina Pietun osuuden ja muut seurakunnat vuorollaan vastaavat sovitusti vanhempien osiosta ja tehtävien suunnittelusta.

Keväällä 2013 kirjepyhäkoulu Pyhäseikkailuun osallistui

- Kannuksessa 250 lasta (Niemi 2013),
- Kokkolan suomalaisessa seurakunnassa 339 lasta (Mäki-Leppilampi 2013),
- Kälviällä 42 lasta (Halmekangas 2013),

- Lohtajalla 74 lasta (Ijäs 2013),
- Perhossa (varhaisnuortenkerhossa) 5 lasta (Girsen 2013),
- Toholammilla 74 lasta (Koskela 2013) ja
- Vetelissä 120 lasta (Mortensen 2013).

Halsualla sekä Kaustisen ja Ullavan seurakunnissa ei toteutettu Pyhäseikkailua lainkaan. Yhteensä Kokkolan rovastikunnassa Pyhäseikkailuun osallistui 904 lasta, mikä on yli kaksi kolmasosaa (67,9 %) perinteisen pyhäkoulutyön tavoittavuudesta (Taulukko 1.). Pyhäseikkailun osallistujatiedot olen kerännyt seurakuntien pyhäkouluvastaavilta sähköpostitse ja puhelimitse keväällä 2013.

3.2.1 Pyhäkoulut Kannuksen seurakunnassa

Kannuksen seurakunta on väkiluvultaan suurin pienistä seurakunnista, mutta pyhäkoulun tavoittavuus on koko Kokkolan rovastikunnan matalin, vain 5,3 % (TAULUKKO 1). Tämä lukema tosin ei ole kaukana koko Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskiarvosta 5,7 % (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Tilastollinen vuosikirja 2011, 2012). Kannuksessa on aktiivisesti toimiva Rauhanyhdistys, jonka pyhäkoulutoimintaa ei tilastoihin kuitenkaan voida ilmoittaa uudistuneen ohjeistuksen mukaan. Jos Kannuksen Rauhanyhdistyksen pyhäkoululaisetkin (83) laskettaisiin tilastoihin, tavoittavuus nousisi noin 22 %:iin.

Kannuksen seurakunnassa toimii tällä hetkellä (vuonna 2013) kolme pyhäkoulu, joista kaikki kokoontuvat sivukylillä (Eskola, Roikola ja Yli-Kannus). Roikolan kylällä pyhäkoulu toteutuu perhepyhäkouluna, jossa jokainen osallistuva perhe vuorollaan vastaa pyhäkoulun opetuksesta. Kahdessa muussa pyhäkoulussa ohjaajia on kaksi kummassakin. Lapsia näissä pyhäkouluissa kävi keskimäärin 27 vuonna 2011. (Kannuksen seurakunta 2012).

Kannuksen Rauhanyhdistyksen pyhäkouluvastaava on Arja Karppinen. Rauhanyhdistyksellä on Kannuksen alueella pyhäkouluja Märsylässä, Välikannuksessa ja keskustassa. Pyhäkoulunopettajia on nimetty 14, jotka jakaantuvat tasaisesti kolmen pyhäkoulun kesken. Pyhäkoulut kokoontuvat lähes joka sunnuntai, poikkeuksena erityispyhät kuten pyhäinpäivä. Pyhäkoululaisia on yhteensä 83, joista 45 keskustassa, 23 Välikannuksessa ja Märsylässä 15. (Karppinen 2013).

Kaikilla Kannuksen kylillä siis pidetään pyhäkouluja, joko seurakunnan tai Rauhanyhdistyksen järjestäminä. Yhteensä pyhäkoulutyö tavoittaa noin 120 lasta vuosittain. Pyhäkoulutyön verkko voitaneen sanoa kattavaksi Kannuksessa. Toimitaan erillään, mutta kuitenkin samaan pyrkien: lasten kristilliseen kasvatukseen, kasteopetuksen toteuttamiseen.

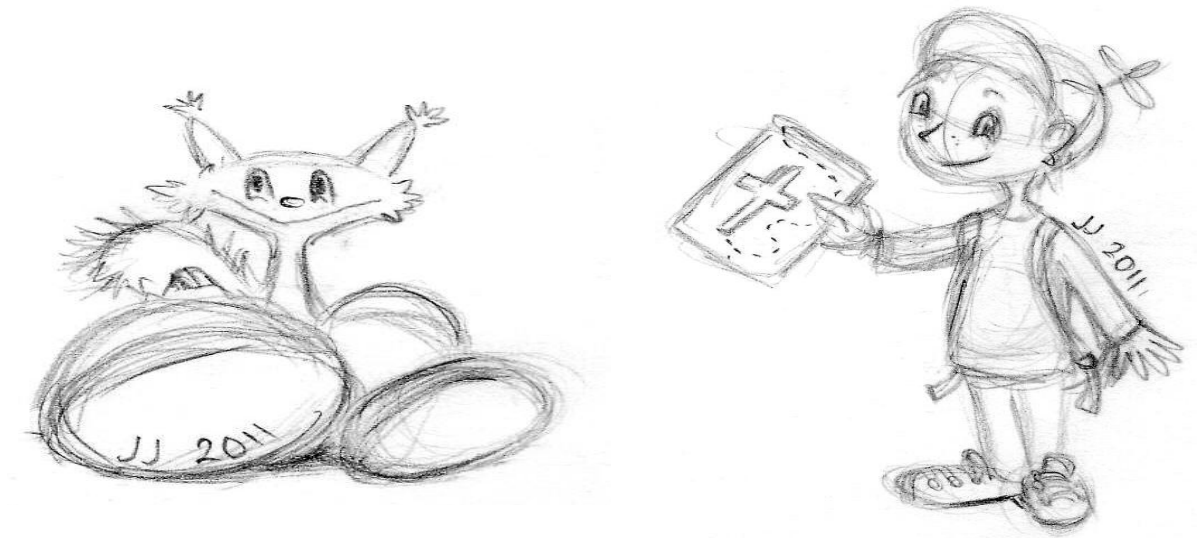
3.2.2 Pyhäseikkailu – kirjepyhäkoulu

Kannuksen seurakunta on osallistunut Pyhäseikkailuun alun suunnittelukokouksesta (marras/joulukuu 2010) lähtien. Idean kirjepyhäkoulun tuomisesta Kokkolan rovastikunnan pyhäkoulukentälle toi Lohtajan seurakunnan Oili Ijäs. Aikaisemmin rovastikunnallista Sinapinsiementä oli julkaistu kerran kuussa Keskipohjanmaa-lehdessä. Tämä puolen sivun pyhäkoulun kustannukset kohosivat huomattavasti, eikä siitä koettu enää saatavan tarpeeksi hyötyä.

Koettiin, että ala-kouluikäiset lapset ovat perinteisen pyhäkoulun tavoittamattomissa. Harva koulutiensä aloittanut osallistuu enää perinteiseen pyhäkouluun. Tuon ikäisistä lapsista on kuitenkin hienoa saada henkilökohtaista postia. Kristinuskon sanomaa olisi tuotava selkokielisesti lähelle lapsia. Syntyi ajatus luoda lapsille kirjekaveri: Pietu (noin kymmenvuotias poika), joka kuulumisiensa ker-

tomisen lomassa opastaisi muun muassa juhlapyhien merkityksestä tai kristillisistä tavoista.

Mukaan haluttiin myös osio vanhemmille, jossa kirjeen aihetta selvennettiin aikuisille ja kerrottiin mitä lapselle olisi hyvä opettaa aiheesta. Mukaan lisättiin myös tehtävä-osio, jonka tekemällä ja palauttamalla voi osallistua arvontaan. Tämän toivottiin lisäävän intoa lukea kirje ja tehdä tehtävät. Kirjeen kuvituksen on tehnyt kälviäläinen seurakuntanuori, joka on kieltänyt nimensä julkaisun. Hän on antanut kuville kuitenkin vapaan käyttöoikeuden Pyhäseikkailuun liittyen. Pietun kirjeen kirjoittaa Lohtajan nuorisotyöntekijä Oili Ijäs, koska haluttiin kirjeen sävyn pysyvän samanlaisena kirjeestä toiseen. Vanhempien osio sekä tehtävät kootaan kuukausittain niiden seurakuntien kesken, jotka Pyhäseikkailuun osallistuvat.

KUVIO 4. Pyhäseikkailu-kirjepyhäkoulun kuvitusta, tehtävä-osion "pähkinänsärkijä" orava ja Pietu -poika.

Kannuksen seurakunnassa Pyhäseikkailuun ilmoittautui koulujen kautta syksyllä 2012 yhteensä 250 lasta (Kannuksen seurakunta 2012). Seuraavassa taulukossa on koottu tiedot maaliskuun Pyhäseikkailun 2013 palautuneista tehtävälomakkeista.

Päivänavauskierroksen tehnyt kanttori Johanna Hernesmaa keräsi talteen kaikki palautuneet lomakkeet kouluilta. Jokaisessa vastauslomakkeessa on kohta, johon merkitään palauttajan koulun nimi sekä luokka. Näiden tietojen pohjalta oli mahdollista koota seuraava yhteenveto.

TAULUKKO 2. Pyhäseikkailu Kannuksessa maaliskuussa 2013.

Koulu	Oppilas- määrä	Osallistumis- prosentti	Pyhä- Seikkailijat	Palautetut lomakkeet	Palautus- prosentti
Hanhineva	36	69,4	25	10	40,0
Märsylä	27	55,6	15	5	33,3
Raasakka	108	46,3	50	43	86,0
Roikola	54	55,6	30	12	40,0
Takalo	205	49,8	102	54	52,9
Väläkannus	39	71,8	28	17	60,7
Yhteensä	469	53,3	250	141	56,4

Maaliskuussa 2013 arvontaa varten palautettiin 141 tehtävälomaketta, eli 56,4 %. Koulukohtaiset palautusprosentit vaihtelivat huimasti, 33,3 %:sta aina huikeaan 86 %:iin. Tämä johtunee siitä, että osassa kouluja Pyhäseikkailu-tehtävät tehdään yhdessä (uskonnon) oppitunnin aikana, kun taas toisissa kouluissa tehtävien teko ja palautus on yksin lapsen omalla vastuulla. Kaikki kirjeet jaetaan kouluille opettajien kautta, seurakunnan aamunavausviikolla noin neljän viikon välein. Kouluvuoden aikana Pyhäseikkailu ilmestyy yhdeksän kertaa.

4 TUTKIMUSONGELMA JA –MENETELMÄT

Kannuksen seurakunnassa havaittiin pyhäkoululaisten määrässä olevan tasaista laskua 2000-luvun alkupuolelta lähtien. Tämä ilmiö osoittautui valtakunnalliseksi tarkasteltaessa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tilastointeja. Lisäksi vuonna 2004 tilastointitapaa muutettiin siten, että herätysliikkeiden pitämiä pyhäkouluja ei saanut enää tilastoida kirkon toiminnaksi. Vuonna 2005 pyhäkoulukäyrä putosi tuntuvasti (-5,8 %) kun aikaisemmin muutokset ovat olleet prosenttien kymmenyksien luokkaa. Pyhäkoulut näyttivät olevan suorastaan kriisitilassa. Vuodesta 2005 vuoteen 2011 pyhäkoululaisten määrä on vähentynyt 2,4 %-yksikköä, 5,7 %:iin. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, 2012).

Pyhäkoulu on kirkkomme vanhimpia kristillisen kasvatuksen muotoja. Viime vuosisadan aikana lapsityön kenttä on monipuolistunut. Pyhäkoulujen rinnalle ovat tulleet päivä- ja perhekerhot. Lasten osallistuminen perinteisiin pyhäkouluihin on usein kiinni käytännön asioista, kuten perheiden aikatauluista ja kuljetuksista, joista vanhemmat päättävät. On siis tarpeellista selvittää, miten lasten vanhemmat suhtautuvat pyhäkouluun ja sen antamaan kristilliseen kasvatukseen. Opinnäytteeni tarkoituksena onkin selvittää Kannuksen pyhäkouluikäisten lasten vanhempien käsityksiä ja asenteita pyhäkoulua kohtaan kyselytutkimuksen avulla.

4.1 Tutkimuskysymykset

Mitä mieltä pyhäkouluikäisten lasten vanhemmat ovat pyhäkoulusta? Omat kokemukset tai niiden puute vaikuttavat siihen, millainen mielikuva pyhäkoulusta on lasten vanhemmille muodostunut. Jos ei itse ole käynyt pyhäkoulua, ei välttä-

mättä ole muodostanut siitä myöskään mielipidettä. Jos taas vanhemmat ovat itse käyneet lapsuudessaan pyhäkoulua, ovat kokemukset ja mielipiteet omakohtaisia. Erilaisista syistä johtuen ne voivat olla joko myönteisiä tai kielteisiä. Nämä henkilökohtaiset kokemukset vaikuttavat osaltaan myös siihen, halutaanko lasten osallistuvan pyhäkouluun.

Kokevatko vanhemmat pyhäkoulun työmuotona tarpeelliseksi tai ajankohtaiseksi? Pyhäkoululla on pitkä historia ja se on syntynyt tukemaan lasten vanhempia kasvatustyössä. Maailma kuitenkin muuttuu yhä kiihtyvällä vauhdilla. Lapsiemme maailma ei ole samanlainen kuin omassa lapsuudessamme. Onko pyhäkoulu pysynyt kehityksen mukana, vai onko se muinaisjäänne, jonka tulisi jäädä historiaan?

Tukeeko pyhäkoulu työmuotona perheitä kristillisessä kasvatuksessa? Yhä useammat aikuiset ovat vieraantuneet kirkosta. Käynnit jumalanpalveluksissa vähenevät, Raamatun lukeminen ja rukoilu alkavat olla harvojen herkkua. Jos perheet osallistuvat seurakunnan toimintaan satunnaisesti, voisiko pyhäkoulu juurruttaa lapsia seurakuntayhteyteen? Vai ovatko nykypäivän perheet jo täysin vieraantuneet seurakunnan toiminnasta?

4.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto koostuu kyselytutkimuksesta. Kysely toteutettiin lomakkeella. Tämä mahdollisti sen, että tutkimus tavoittaisi mahdollisimman monta henkilöä ja samalla voisi saada vastauksen useisiin kysymyksiin nopeasti. Tulokset olisi myös mahdollista koota taulukoihin ja analysoida siten saatuja tuloksia. Tällaisen tutkimustavan heikkoudeksi voi kuitenkin osoittautua liian hätäinen valmistelu, voi myös olla vaikeaa varmistua siitä otetaanko kysymykset vakavasti vai ei. Myös

kysymysten asettelussa tulee olla tarkka, että ne ymmärrettäisiin oikein. Joissain tapauksissa vastausprosentti voi jäädä alhaiseksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195.)

Kysely kohdistettiin pyhäkouluikäisten lasten vanhempiin, sillä lasten (hengellinen) kasvatus on vanhempien vastuulla. Ala-ikäisiin lapsiin kohdistuvat tutkimukset vaativat myös aina jokaisen lapsen vanhemman luvan, joten oli yksinkertaisempaa kohdistaa kysely suoraan vanhemmille.

Toukokuussa 2011 Kannuksen kaupungissa oli 4-12 -vuotiaita lapsia yhteensä 657, joten ei ollut mielekästä toteuttaa kyselyä kaikille. Ei olisi ollut myöskään mahdollista käsitellä kaikkia vastauksia. Päätettiin valita kaksi koulua ja yksi päivähoiton yksikkö, joissa kysely jaettaisiin. Mukaan valittiin Takalon (199 oppilasta) ja Roikolan (51 oppilasta) koulut sekä Lastentalon päiväkotia (56 lasta). Tällä tavoin tavoitettiin 47 % Kannuksen 4-12 vuotiaista lapsista. Kun huomioidaan se tosiasia, että vastausprosentti ei tulisi olemaan 100, niin tällä 306 kyselylomakkeen määrällä saataisiin kuitenkin riittävästi tutkittavaa tietoa kvantitatiiviseen tutkimukseen.

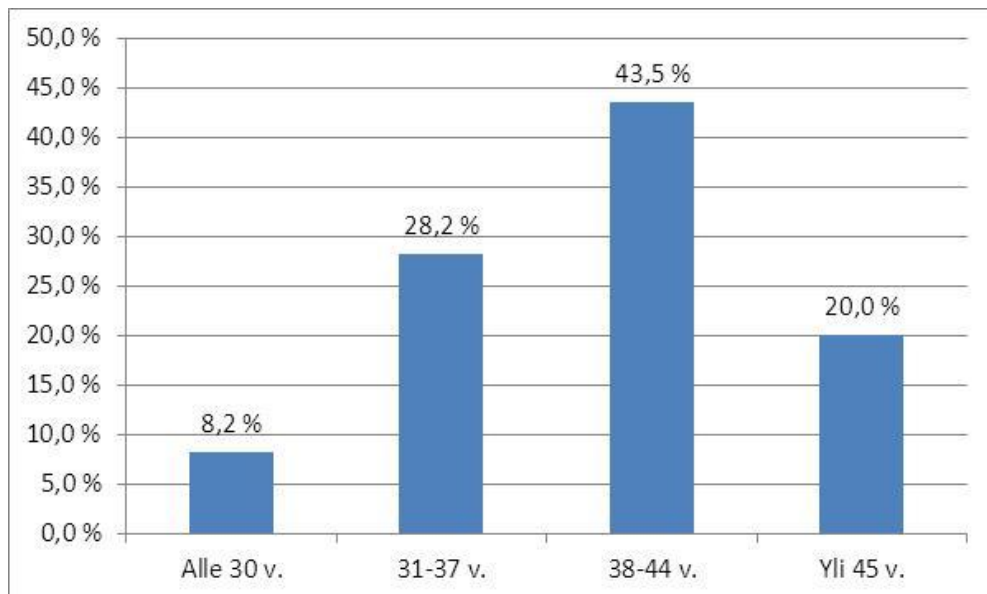
Kysely toteutettiin toukokuussa 2011. Lomake ja vastauskuori jaettiin lasten kautta koteihin. Kirjekuoren mukaan liittäminen takasi sen, että täytetyn kyselyn pystyi sulkemaan ja palauttamaan nimettömänä. Vastausten luottamuksellisuuden takaamiseksi kyselyt palautettiin kouluilla ja päiväkodissa suljettuihin laatikoihin, joita ei ulkopuolisten ollut mahdollista avata. Nämä laatikot sijoitettiin siten, että lomakkeen palauttaminen oli mahdollisimman helppoa. Aikaa kyselyyn vastaamiseen jäi pari viikkoa. Pidempi vastausaika olisi saattanut laskea palautusprosenttia. Usein kiireellisemmät asiat hoidetaan ensin ja vähemmän kiireelliset unohdetaan reppuihin.

5 TULOKSET

Kyselyitä jaettiin 306 kpl, joista palautui määräaikaan mennessä 28 %. Kyselyyn vastasi 85 henkilöä, joista valtaosa eli 88,1 % oli naisia. Koska kysely jaettiin koteihin jokaisen lapsen mukana, joihinkin perheisiin tuli useita kyselylomakkeita. Näistä lomakkeista luultavimmin vain yksi palautettiin. Voitaneen siis sanoa, että palautusprosentti oli todellisuudessa laskennallista korkeampi.

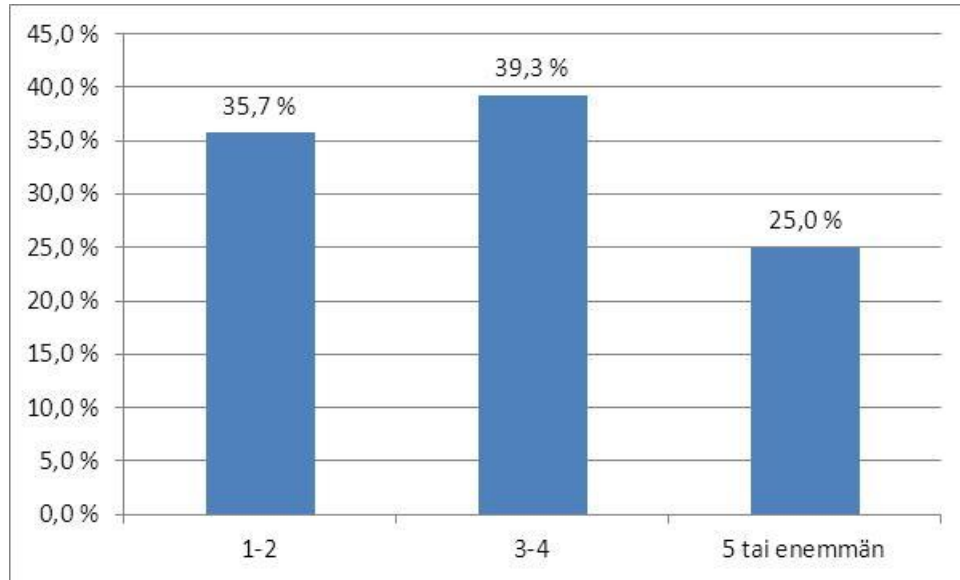
5.1 Kyselyyn vastanneet

Kuviossa 5 selviteltiin vastaajien ikäjakaumaa. Pyhäkoulun "huippuvuodet" osuvat 1960 ja 1970-lukujen vaihteeseen, jolloin myös suurin osa vastaajista on syntynyt (1967-1971). Vain viidennes vastaajista on itse ollut pyhäkouluikäisiä kun pyhäkoulu työmuotona on kokenut suosionsa huipun.

KUVIO 5. Vastaajien jakautuminen ikäluokkiin (N=85).

Kuviossa 6 käsitellään vastaajien perheiden kokoa. Monilapsisissa perheissä vanhempien on jaettava aikansa useamman lapsen kesken.

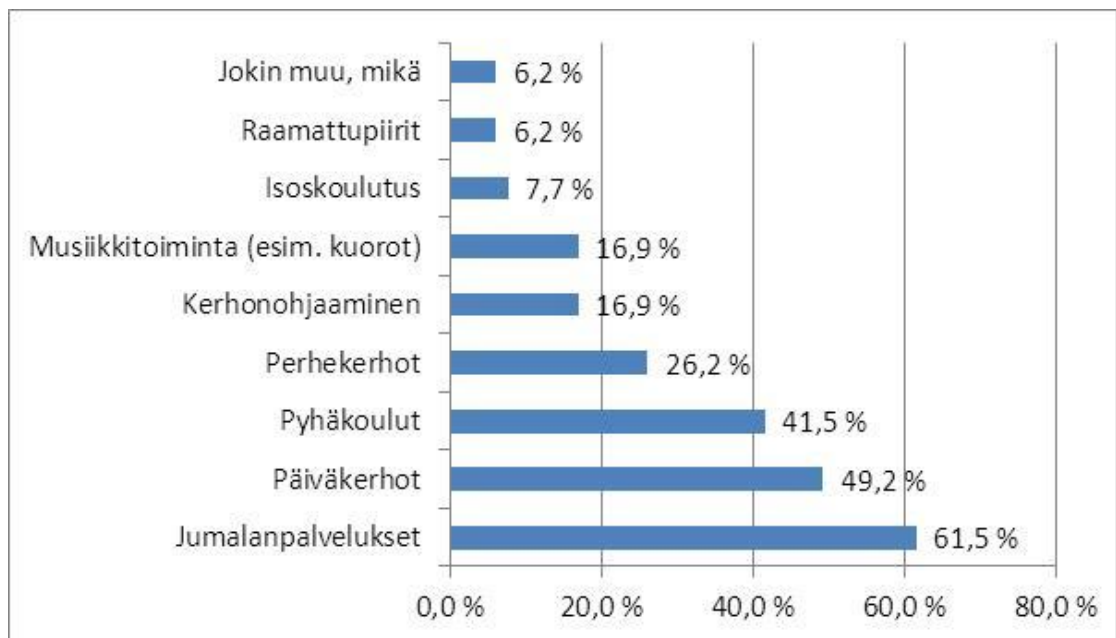
KUVIO 6. Vastaajien perheen lasten lukumäärä (N=85).

Kyselyyn vastanneiden perheiden lasten lukumäärät jakautuivat eri ryhmiin suhteellisen tasaisesti. Niin kutsuttuja "suurperheitä", joissa lapsia on kolme tai enemmän, oli 65 % vastaajien perheistä. Tilastokeskuksen mukaan yhden ja kahden lapsen perheitä oli 82 % kaikista lapsiperheistä (31.12.2011). Suurperheitä tilastollisesti oli siis vain 18 %. (Tilastokeskus, Perheet, 2011). Kuitenkin kyselyyni vastanneista reilu enemmistö (64,3 %) edustaa suurperhe-tyyppiä. Voitaneen siis sanoa, että Kannuksessa (kyselyyn vastanneiden) lapsiperheiden koko on keskimääräisesti suurempi kuin valtakunnallisesti.

Myöhemmin kyselyssä 35 % vastaajista ilmoitti pyhäkoulun olevan alle kouluikäisille suunnattua toimintaa, kun taas yli puolet (52 %) oli eri mieltä (LIITE 2) Suomen evankelisluterilaisen kirkon tilastoinnissa pyhäkoululaisista lasketaan mukaan 4-10 -vuotiaat lapset. Kysely kuitenkin jaettiin 4-12 -vuotiaiden lasten perheisiin. Olisi ollut hyödyllistä tietää, minkä ikäisiä lapsia perheissä on ja olisiko

tällä tiedolla ollut vaikutusta vanhempien vastauksien analysoinnissa. Tätä voi jälkikäteen enää arvailla.

Kuviossa 7 tarkastellaan vastaajien ja heidän perheensä osallistumista seurakunnan säännölliseen toimintaan. Pois jätettiin kertaluontoisuutensa vuoksi erilaiset tapahtumat ja konsertit, sillä ne eivät kerro sitoutumisesta seurakunnan toimintaan. Moni voi päättää osallistumisestaan näihin hetken mielihoiteesta tai tietyn artistin vuoksi, ei niinkään siksi, että tapahtuman kristillinen anti olisi päällimmäinen valintaperuste.

KUVIO 7. Vastaajien ja heidän perheidensä seurakunta-aktiivisuus (N=84).

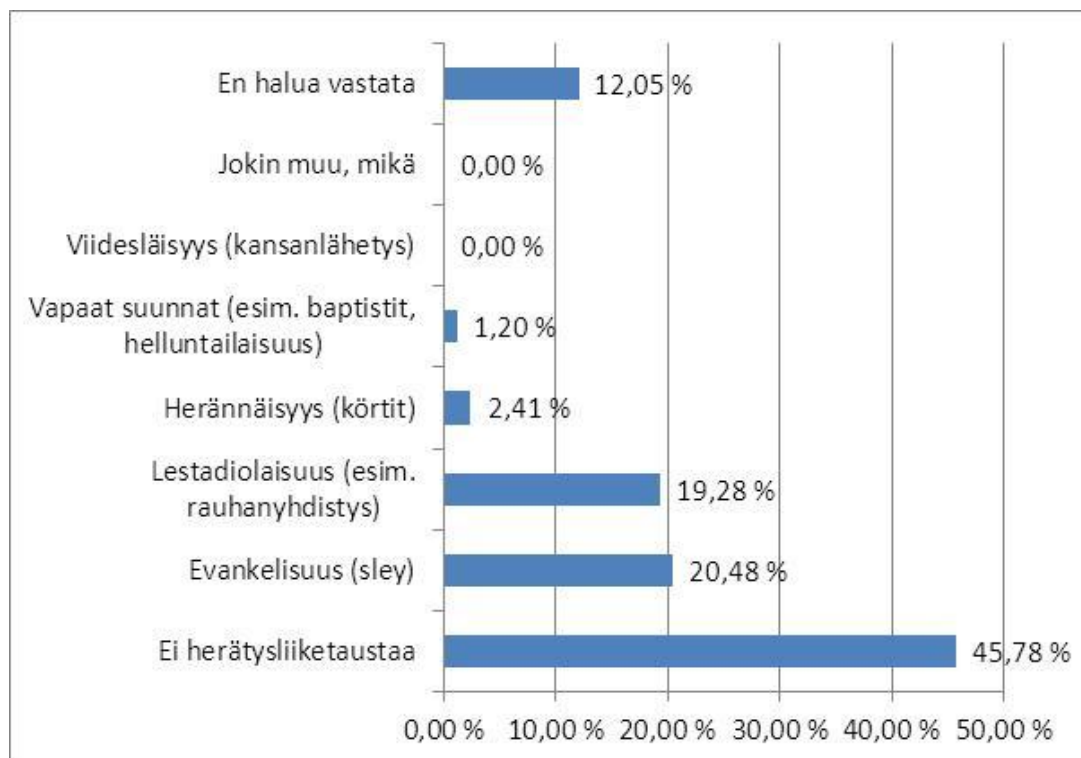
Jumalanpalveluksiin osallistui reilut 60 % vastanneista, päiväkerhoihin noin 50 % ja pyhäkouluihin reilu 40 % vastaajista. Noin 17 % vastaajista oli osallistunut kuorotoimintaan ja saman verran myös oli ohjannut kerhoja. Isoskoulutuksen oli käynyt noin kahdeksan prosenttia vastanneista.

Reilu neljännes vastaajista oli osallistunut perhekerhoon, joka on Kannuksen seurakunnan perhetyön kantava voima. Joka tiistai keskimäärin 15 vanhempaa lapsineen (30) kokoontuu perhekerhoon (Kannuksen seurakunnan kasvatustyön toi-

mintakertomus vuodelta 2012). Kerho alkaa pienellä hartaudella, jonka jälkeen vanhemmat siirtyvät nuorisotilan puolelle keskustelemaan päivän aiheesta. Lapset jäävät lastenohjaajien kanssa päiväkerhon tiloihin. Joka kerhossa tarjotaan lämmin ruoka, josta vapaaehtoinen maksu, 5€/perhe. Ruokailun jälkeen on mahdollisuus kahvitteluun ja kuulumisten vaihtoon. Kerho kestää klo 10-12.

”Jokin muu, mikä” -osuuteen (6,2 %) oli mainittu Donkkis Big Nigh – varhaisnuorten toimintaillat, joissa käy noin 65 lasta/ilta (Kannuksen seurakunnan kasvatus-työn toimintakertomus vuodelta 2012) ja niitä järjestetään noin 7-8 kertaa vuodessa. Illat toteutetaan yhteistyönä Kansanlähetyksen kanssa. Myös Rauhanyhdistyksen toiminta oli mainittu ”jonain muuna”, eli se nähdään sisältyvän seurakunnan toimintaan.

Taustatiedoissa kysyttiin myös vanhempien omaa herätysliiketaustaa (Kuvio 8).

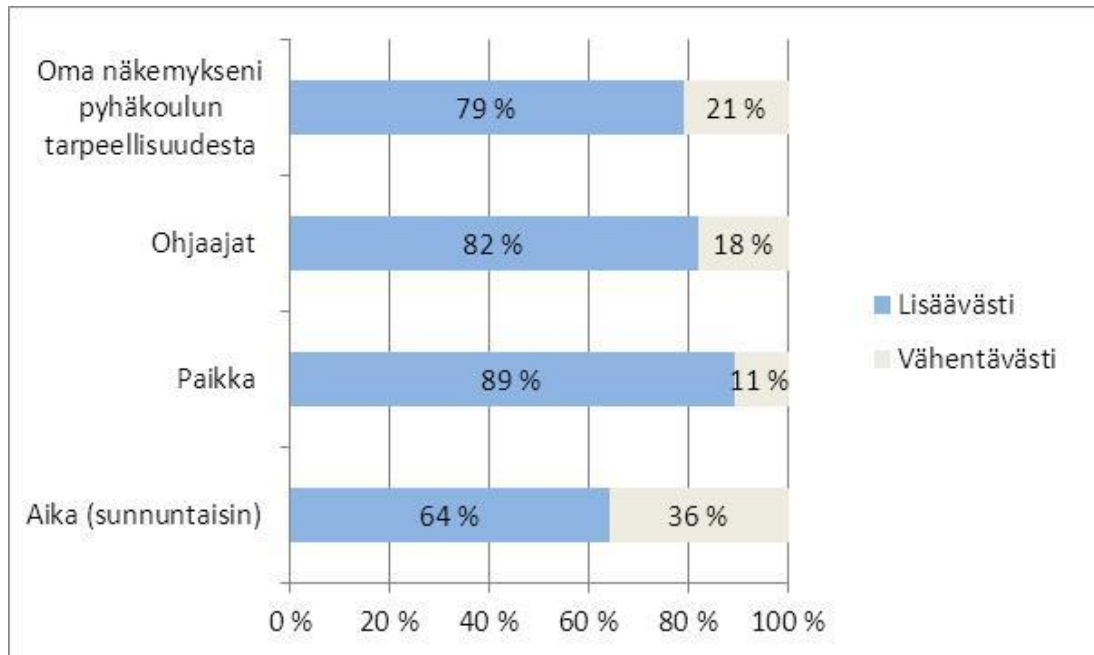
KUVIO 8. Vastaajien hengellinen/ herätysliiketausta lapsena (N=84).

Mielenkiintoista oli, että peräti 12% vastanneista ei halunnut vastata tähän kysymykseen. Lähes puolet taas ilmoitti, ettei heillä ole mitään herätysliiketaustaa. Kyselyyn vastanneista 43,4 % ilmoitti oman lapsuuden herätysliiketaustansa. Evankelisuuden ja lestadiolaisuuteen kumpaankin kuului lapsuudessaan noin 20 prosenttia vastaajista. Molemmilla herätysliikkeillä voidaan siis todeta olevan Kannuksen seurakunnan alueella vahva edustus.

Monilla herätysliikkeillä on voimakasta pyhäkouluopetusta. Kannuksen seurakunnan alueella Rauhanyhdistyksen pyhäkoulun käy reilut 80 lasta vuosittain. Tämä määrä on noin kolme kertaa enemmän lapsia kuin mitä Kannuksen evankelis-luterilaisen kirkon järjestämässä pyhäkouluissa.

5.2 Pyhäkoulun ajankohta ja kesto

Monet vanhemmat ovat kertoneet sunnuntain olevan monesti perheen ainut yhteinen vapaapäivä. Silloin halutaan viettää aikaa yhdessä oman perheen kanssa. Kyselyssä haluttiin selvittää pidetäänkö sunnuntaita lähtökohtaisesti huonona aikana pyhäkoululle. Vastanneista 64 % (Kuvio 9) piti pyhäkoulujen kokoontumista sunnuntaina osallistumista lisäävänä tekijänä. Lisäksi 58 % vastanneista oli sitä mieltä, ettei sunnuntai ole huono ajankohta pyhäkouluille (Liite 2).

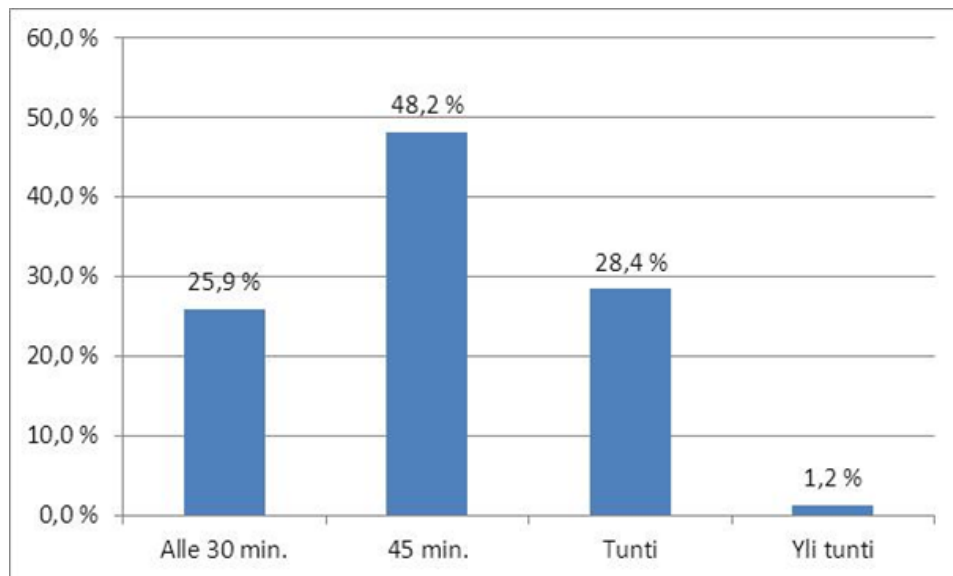

KUVIO 9. Pyhäkouluaktiivisuuden vaikuttavia tekijöitä (N=78).

Vastaajista neljä viidesosaa kertoi pitävänsä pyhäkoulua tarpeellisenä ja lähes 90 % oli sitä mieltä, että paikka vaikuttaa eniten pyhäkouluaktiivisuuteen. Tällä uskon tarkoitettavan sitä, että pyhäkoulu olisi lähellä (omalla kylällä), että lasten olisi itsekkin helppo kulkea sinne. Tämä on toteutetusta kyselystä se kohta, jota olisi voinut vielä muokata paremmaksi. Kuusi vastaajista jätti tämän kysymyksen kokonaan vastaamatta, luultavasti sen moniselitteisyyden vuoksi? Vaihtoehdot olisivat voineet pysyä samana, mutta pelkän "rasti ruutuun" -merkinnän sijaan olisi voinut vastata osittain avoimilla kysymyksillä. Esimerkiksi: "Millaiset ohjaajat lisääisivät pyhäkouluaktiivisuutta? Mikä pyhäkoulu-aika sopisi teidän perheellenne parhaiten? Koetko pyhäkoulun tarpeelliseksi lapsellesi? Millainen olisi ihanteellinen paikka pyhäkoulun pidolle?"

Kuviossa 10 näkyy vastaajien mielestä optimaalinen pyhäkoulun kesto-aika. Kysyttäessä yhden pyhäkoulukerran hyvää kesto-aikaa, melkein puolet vastaajista valitsi annetuista vaihtoehdoista 45 minuuttia. Neljännes suosi alle puolituntisia

pyhäkouluja ja 28 % vastaajista piti tunnin kestoä hyvänä. Yli tunnin pyhäkoulu sai vain 1,2% kannatuksen.

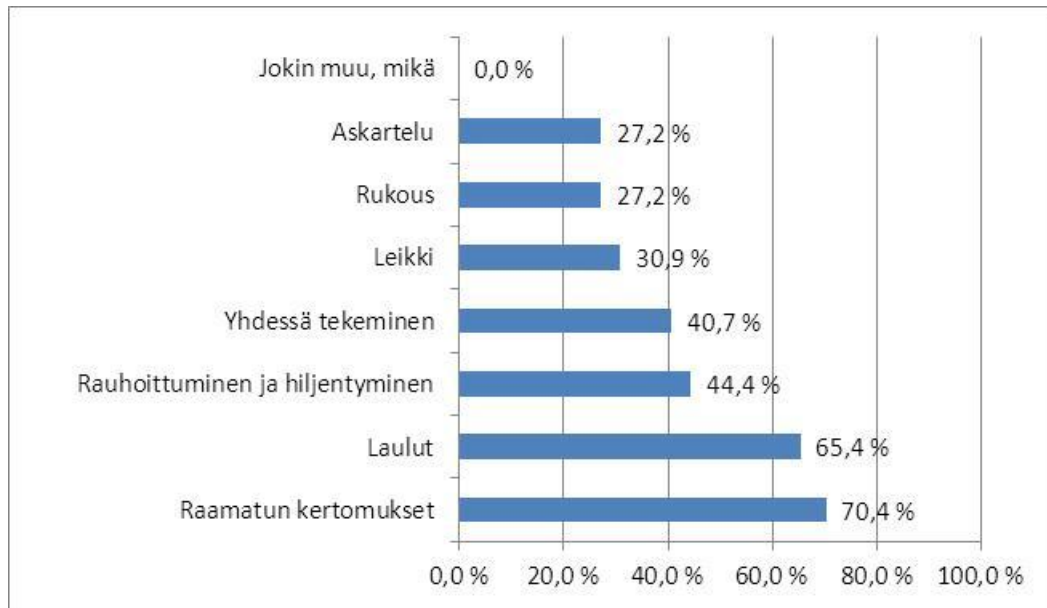
KUVIO 10. Vastaajien mielestä hyvä pyhäkoulun kesto (N=84).

Vastaajien mielestä pyhäkoulun tulisi olla siis riittävän pitkä, mutta korkeintaan tunnin mittainen. Samankaltaista palautetta on Kannuksen seurakunnassa saatu vanhemmilta myös perhejumalanpalveluksista, alle tuntiin pitäisi kaikki oleellinen saada kerrottua. Lasten ja lasta vahtivien vanhempien kestokyky tuntuu sijoittuvan 45 ja 60 minuutin väliin.

5.3 Pyhäkoulun sisältö

Pyhäkoulu --- sisältää hengellisiä lauluja, Raamatun kertomuksia, rukousta ja sillä voi olla yksinkertainen liturgia (Seurakuntien Lapsityön Keskus, 2013).

Kuviossa 11 selviää, mitä osa-aluetta vastaajat pitävät pyhäkoulussa tärkeimpinä. Vastaajien tuli valita seuraavista kahdeksasta vaihtoehdosta kolme tärkeintä ja merkitä ne vastauslomakkeeseen.

KUVIO 11. Vastaajien mielestä pyhäkoulun tärkeimmät osat (N=84).

Kaikkein tärkeimmäksi sisältöasiaksi pyhäkoulussa (70,4 %) nousi Raamatun kertomukset, seuraavaksi tärkeimpänä (65,4 %) pidettiin lauluja ja kolmanneksi kirkon rauhoittuminen ja hiljentyminen vajaalla 44,4 %:lla. Kirkon tekemän työn kannalta tämä vaikuttaa rohkaisevalta tiedolta. Ollaan siis oikeilla jäljillä. Pyhäkoulu saa siis nimensä mukaisesti olla koulu Pyhästä.

Leikit ja askartelut jäivät sivuosiin, kuten myös rukous. Rukous on uskonelämän hoitamisen yksi peruspilareista, joten sen jääminen häntäpäähän ihmetyttää. Tosin jos vanhemmat itsekään eivät koe rukoilua olennaiseksi osaksi (hengellistä) elämää, voiko se sitä olla pyhäkoulussakaan? Rukoileminen on usein osa hengellistä perintöä, joka siirtyy sukupolvelta toiselle. On elintärkeää, että rukoilemista pidetään esillä pyhäkouluissa, onhan rukous uskon äidinkieli. Vaikka uskonnollisuuden sanotaan heikentyneen Gallup Ecclesiastica 2011 –kyselyn mukaan reilu viidesosa (27 %) vastaajista ilmoitti rukoilevansa päivittäin (Haastettu kirkko 2012, 37.)

5.4 Pyhäkoulu "tuotteena"

Saatujen tulosten perusteella voidaan sanoa, että vanhemmat arvostavat pyhäkoulutyötä ja kokevat sen antavan tukea perheensä kristilliseen kasvatukseen (77 %). He myös kokivat (88 %) että pyhäkoulua ei ole tarkoitettu ainoastaan aktiiviseura-kuntalaisille. Yli puolet vastaajista (60 %) oli sitä mieltä, ettei pyhäkoulun nimeä tulisi muuttaa. Lähes puolet heistä (48 %) ei kuitenkaan osannut sanoa, tulisiko pyhäkoulua uudistaa vai ei. Kaksi viidesosaa oli sitä mieltä, että pyhäkoulun toiminnallisia muotoja tulisi lisätä, kun taas viidesosa vastaajista oli eri mieltä. (Liite 2).

Neljä viidesosaa vastaajista kokee seurakunnan ja päivähoiton yhteistyön tarpeelliseksi. Pikkupyhäkoulut (päivähoidon lapsille pidettävät hartaushetket) ovat eräs pyhäkoulumuoto, jota ei myöskään enää tilastoida pyhäkoulutyöhön, vaan "työntekijän käynnit"-otsakkeen alle. Kannuksen seurakunnassa lastenohjaajat ja nuorisotyöntekijä ovat kiertäneet päivähoitossa ja esikouluryhmissä yhteensä 40 kertaa vuonna 2011 (Kannuksen seurakunnan kasvatustyön toimintakertomus 2011). Pikkukirkot toteutettiin kaksi kertaa vuodessa, ennen joulua ja pääsiäisen aikaan. Näihin kutsuttiin päivähoiton väen lisäksi myös kotihoidossa olevia lapsia perheineen. Kestoltaan nämä pikkukirkot ovat noin kaksikymmentä minuuttia.

5.5 Kokemuksia kirjepyhäkoulusta

Kyselyn viimeinen osa käsitteli tuolloin (toukokuu 2011) uutta pyhäkoulutyön muotoa, Pyhäseikkailu kirjepyhäkoulua. Vanhemmista noin puolet (49 %) oli kuullut Pyhäseikkailusta ja kaikkien vastaajien lapsista noin 20 % osallistui Pyhäseikkailuun toukokuussa 2011. On ymmärrettävää, että tuolloin asiasta moni-

kaan ei ollut kuullut vielä, työmuotona kirjepyhäkoulu alkoi Kokkolan rovastikunnassa alkuvuodesta 2011. Maaliskuussa 2013 Kannuksen alakoululaisista 53,3 % vastaanotti Pyhäseikkailupostia (Taulukko 2). Tunnettavuus on siis ainakin lasten keskuudessa lisääntynyt. Tällä tavoin seurakunta tavoittaa noin 250 lasta joka kuukausi, kun taas Donkkis Big Night -illat kokoaa kuukausittain noin 50-70 lasta. Voitaneen sanoa, että Pyhäseikkailusta on ainakin Kannuksessa tullut toimiva osa pyhäkoulu työtä. Tähän kannattaa panostaa siis myös jatkossa.

Kysyttäessä kokemuksia ja ajatuksia Pyhäseikkailusta (Liite 1, kysymys 14) saatiin muutamia vastauksia:

Enemmän yhdessä pohdiskelua ja olemista. Leikin kautta.

Kyllä, helppo osallistua näin "laiskankin" seurakuntalaisen.

Aika vähän saatiin vastauksia avoimiin kysymyksiin. Varsinkin kirjepyhäkoulu tuntui vielä olevan suurimmalle osalle muutenkin outo käsite. Ainoastaan seitsemän prosenttia vanhemmista vastasi tähän kysymykseen.

Kysymys 15 (Liite 1.) käsitteli vanhempien osuuden hyödyllisyyttä kristillisen kasvatuksen tukemisessa.

Kyllä, ainakin voi laittaa ajattelemaan niitä asioita.

En. Perhekerho antaa enemmän.

Kyllä. Hyvää infoa.

Mielipiteitä oli puolesta ja vastaan. Edelleen vastauksissa näkyi mielestäni se, että kirjepyhäkoulu oli kyselyn toteuttamisen aikaan ehtinyt ilmestyä vasta muutaman kerran. Pääosin vastaukset olivat myönteisiä (10/17), vaikka niitä annettiinkin tähän kohtaan vähän (vain 20 % vastasi tähän kysymykseen).

6 POHDINTAA PYHÄKOULUN TULEVAISUUDESTA

Kannuksen seurakunnassa on viime vuosina panostettu pyhäkouluun. Tämä on jo toinen opinnäytetyö, joka aihepiiriin liittyen on tehty. Päivä Tervo on tehnyt opinnäytetyönsä Liiketalouden koulutusohjelmassa aiheenaan: "TERVETULOA PYHÄKOULUUN! Markkinointiviestintäsuunnitelma: Kannuksen seurakunnan pyhäkoulutyö" (2011). Tietoa ja suunnitelmia pyhäkoulutyön kehittämiseksi siis nyt löytyy. Viime vuosina Kannuksen seurakunnassa on ollut melkoista vaihtuvuutta työntekijöissä ja vastuualueissa. Perustoimintojen pyörittämiseen on mennyt kaikki liikenevä aika, varsinaisiin kehityssuunnitelmiin tai niiden perehtymiseen ei ole ollut resursseja. Nyt työntekijäpuolella kuitenkin on nähtävissä vakiintumista, joten jatkossa toivottavasti myös pyhäkoulutyöhön löytyy uutta virtaa ja näkemystä.

Tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksen tulosten perusteella voi päätellä, että kyselyyn vastanneet pyhäkouluikäisten lasten vanhemmat arvostavat pyhäkoulua ja pitävät sen kristillistä sanomaa tärkeänä (kuvio 11). Vastaajista 77 % koki pyhäkoulun tukevan perheen kristillistä kasvatusta (LIITE 2, (N=83)). Pyhäkoulusta ei kyselyn tuloksissa noussut esiin mitään varsinaista vikaa. Tuote näyttäisi olevan kunnossa, joten tavoitavuus näyttää jäävän tällä hetkellä suurimmaksi ongelmaksi. Miten tehdä pyhäkoulu tunnetuksi vanhempien keskuudessa ja miten saada vanhemmat hyödyntämään tätä palvelua, jota seurakunta tarjoaa? Tervon opinnäytetyö keskittyy pyhäkoulun markkinointiin ja sisältää monia käyttökelpoisia ideoita, jotka olisi nyt otettava käyttöön.

Oman kyselytutkimukseni olisi voinut toteuttaa vielä paremmin ja kysymysten asetteluun olisi pitänyt kiinnittää tarkempaa huomiota. Nyt vastauksia tarkastellessa huomasi, että jotkin kysymykset oli ymmärretty hieman väärin. Kysely to-

teutettiin toukokuussa 2011, joten opetuksen kevätkauden loppuminen toi valmisteluihin kiireen, joka kostautui. Kyselytutkimuksen heikkoudet siis osoittautuivat tosiksi tässäkin tutkimuksessa (Hirsjärvi ym 2009, 195.) Tutkimus ei kuitenkaan ole hyödytön, sillä se toi jonkin verran tietoa siitä, mitä mieltä vanhemmat pyhäkoulutyöstä ovat.

Vaikka Kannuksen seurakunnassa on tutkittu paljon pyhäkoulua, siitä mielestäni löytyy vielä tutkittavaa. Erityisen mielenkiintoisaksi kokisin Pyhäseikkailun tutkimisen. Kirjepyhäkoulu työmuotona alkaa olla jo melko tuttu Kannuksen seurakunnassa ja Kokkolan rovastikunnassa. Myös Kalajoen rovastikunnan seurakunnassa on aloitettu kirjepyhäkoulua. Sen kuvituksesta on Juho Rinne Kansalaistoinnin ja nuorisotyön koulutusohjelmassa tehnyt opinnäytteensä "Kuvitetut kirjeet : kuvitusta pyhäkoulukirjeisiin" (2013).

Nyt olisi mahdollista tarkastella esimerkiksi sitä, miten pyhäkouluvastaavat kokevat kirjepyhäkoulun mahdollisuudet ja heikkoudet. Koska yhteistyötä tehdään myös alakoulujen kanssa, olisi hyvä tarkastella myös opettajien kokemuksia Pyhäseikkailusta. Tavoitteena on ollut tukea kristillistä kasvatusta kotona ja tuoda koulujen uskonnonopetukseen helposti hyödynnettävää materiaalia Pyhäseikkailun avulla. Tavoittavuudessa Pyhäseikkailu peittoaa ainakin Kannuksen seurakunnan alueella perinteisen pyhäkoulun. Kuitenkin on muistettava, että kyselytutkimuksen tuloksien perusteella rauhoittuminen, hiljentyminen ja yhdessä tekeminen ovat niitä pyhäkoulun ominaisuuksista, jota vanhemmat arvostavat (kuvio 10.).

LÄHTEET

Ahtiainen, A. 2011. Maja. Pyhäkouluohjaajan peruskurssi. Helsinki: Lasten Keskus.

Alaja, Ekroth, Jarasto, Kallinen, Kuikanmäki, Luumi, Panula & Ranta. 1983. Pyhäkoulun opettajan käsikirja. Toim. Alaja, S. Helsinki: Lasten Keskus.

Girsén, A. 2013. Henkilökohtainen tiedonanto, sähköpostiviesti. 8.4.2013

Haastettu kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008-2011. 2012. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115. Kirkon tutkimuskeskus. Pdf-tiedosto. Saatavissa: [http://sakasti.evli.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/\\$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf](http://sakasti.evli.fi/sakasti.nsf/0/4D9073DDB9C38745C22576F20030A70E/$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf) Luettu 23.8.2013.

Halmekangas, T. 2013. Henkilökohtainen tiedonanto, sähköpostiviesti. 8.4.2013.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Ijäs, O. 2013. Henkilökohtainen tiedonanto, sähköpostiviesti. 9.4.2013.

Kukkaisniemi&Kukkaisniemi. 2010. Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. Toim. Jokela E. ja Pruuki H. Helsinki: Lasten Keskus, **SIVUT!**

Kannuksen seurakunta 2012. Toimintakertomus vuodelta 2011.

Karisma, P. 2010. Eroakirkosta.fi-palvelulla on tietoa eroamisen syistä - 40 000 kirkosta eronnutta homoillan jälkeen. Www-dokumentti. Saatavissa: http://eroakirkosta.fi/media/none/tiedote_21_2010.html?year=2010 Luettu 21.10.2013.

Karppinen, A. 2013. Henkilökohtainen tiedonanto, puhelinkeskustelu. 10.10.2013.

Koskela, M. 2013. Henkilökohtainen tiedonanto, sähköpostiviesti. 15.5.2013.

Mortensen, M. 2013. Henkilökohtainen tiedonanto, puhelinkeskustelu. 12.5.2013.

Mäki-Leppilampi, A. 2013. Henkilökohtainen tiedonanto, sähköpostiviesti. 10.4.2013

Niemelä, K. 2003. Suomalaisen sitoutuminen uskonnollisiin yhdyskuntiin. Teoksessa K. Kääriäinen, K. Niemelä & K. Ketola (toim.) Moderni kirkkokansa. Suomalaisen uskonnollisuus uudella vuosituohannella. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 122-147.

Niemi, R. 2013. Henkilökohtainen tiedonanto. 18.3.2013.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2013. Pyhäkoulu. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content44C9A3>. Luettu 25.8.2013.

Seurakuntien Lapsityön Keskuksen historia 2013. Seurakuntien Lapsityön Keskus Ry. Saatavissa: <http://www.evl-slk.fi/jarjestomme/historia>. Luettu 13.9.2013.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2011.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2012.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko, tilastollinen vuosikirja 2011, 2012.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Lapsi ja nuorisotyön tavoitavuus% kunnan ikäluokasta 2011.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Heikkilä, M., Välimäki, A-L., Ihainen, S-L. Stakes. Oppaita 56. Www-dokumentti. Saatavilla: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf?sequence=1 Luettu 27.9.2013.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet. 2011. Perheet perhetyypin ja alle 18-vuotiaiden kotona asuvien lasten määrän mukaan 31.12.2011. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/perh/2011/02/perh_2011_02_2012-11-09_tau_010_fi.html Luettu 12.3.2013.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet [verkkajulkaisu]. ISSN=1798-3215. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: <http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/meta.html> Luettu 22.9.2013

Tamm, M. 1988. Lasten ja nuorten uskonnollinen maailma. Helsinki: Lasten Keskus.

Unicef. 2013. YK:N lasten oikeuksien julistus. 1959. Www-dokumentti. Saatavilla: http://www.unicef.fi/Lapsen_oikeuksien_sopimus_koko Luettu 29.9.2013.

Vihanta, A. 2013. Henkilökohtainen tiedonanto, puhelinkeskustelu. 20.2.2013.

Hei!

Nimeni on Riikka Niemi ja opiskelen yhteisöpedagogiksi(AMK) Raudaskylällä. Tämä kysely on osa **KANNUSTA PYHÄKOULUUN** -opinnäytetyötäni, jonka tarkoituksena on selvittää kannuslaisten 4-12vuotiaiden lasten vanhempien kokemuksia ja näkemyksiä pyhäkouluista. Työ on hankkeistettu Kannuksen seurakunnalle.

Toivon, että vastaat näihin kysymyksiin ja palautat kyselyn 20.5.2011 mennessä kirjekuorissa kouluille. Vaihtoehtoisesti voit vastata kyselyyn myös seurakunnan nettisivuilla osoitteessa www.kannuksenseurakunta.fi

Tulen käsittelemään kaikki vastaukset luottamuksellisesti. Annan mielelläni lisätietoja ja vastaan kysymyksiin riikka.niemi @ gmail.com

TAUSTATIEDOT

Merkitse vastauksesi x:llä, ellei toisin ohjeisteta.

1. Olen

☐	mies
☐	nainen

2. Perheen lasten lukumäärä

☐	1 – 2
☐	3 – 4
☐	5 tai enemmän

3. Ikäni on

☐	Alle 30v.
☐	31-37v.
☐	38-44v.
☐	Yli 45v.

4. Olen itse käynyt pyhäkoulua

	kyllä
	en

5. Hengellinen/herätysliiketaustani lapsena

	Ei herätysliiketaustaa
	Lestadiolaisuus (esim. rauhanyhdistys)
	Evangelisuus (sley)
	Heränneisyys (körtit)
	Viidesläisyys (kansanlähetys)
	Muu, mikä
	Vapaat suunnat (esim. baptistit, helluntalaisuus)
	En halua vastata

OMAN PERHEENI SEURAKUNTA-AKTIIVISUUS**6. Olen itse/perheeni on osallistunut seuraaviin seurakunnan säännöllisiin toimintoihin:**

	Jumalanpalvelukset
	Perhekerhot
	Isoskoulutus
	Kerhonohjaaminen
	Pyhäkoulut
	Päiväkerhot
	Raamattupiirit
	Musiikkitoiminta (esim.kuorot)
	Muu, mikä:

7. Lapseni on osallistunut pyhäkouluihin

	Kyllä, ikäisenä
	Ei

8. Mikä olisi mielestäsi hyvä pyhäkoulun kesto?

	Alle 30min.
	45min.
	Tunti
	Yli tunti

9. Vaikuttavatko seuraavat seikat pyhäkouluaktiivisuuteen mielestäsi lisäävästi (+) vai vähentävästi (-).

	+	-
Aika (sunnuntaisin)		
Paikka		
Ohjaajat		
Oma näkemykseni pyhäkoulun tarpeellisuudesta		
Muu, mikä		

10. Mitkä seuraavista ovat mielestäsi tärkeimmät osat pyhäkoulua(valitse 3 kohtaa). Merkitse kohdat x:llä.

	Askartelu
	Leikit
	Rukous
	Raamatun kertomukset
	Laulut
	Rauhoittuminen ja hiljentyminen
	Yhdessä tekeminen
	Muu, mikä:

11. SEURAAVAKSI MUUTAMA VÄITTÄMÄ,

vastaa kyllä(KYLLÄ), ei (EI) tai en osaa sanoa (EOS)

Väittämä	Kyllä	Ei	Eos
Pyhäkoulu on tarkoitettu alle kouluikäisille			
Sunnuntai on huono aika pyhäkoululle			
Pyhäkoulu tukee perheemme kristillistä kasvatusta			
Pyhäkoulu on tarkoitettu vain aktiiviseurakuntalaisille			
Pyhäkoulua tulee uudistaa			
Pyhäkoulun nimi tulisi muuttaa			
Seurakunnan ja päivähoiton yhteistyö (pikkukirkot, pyhäkouluhetket) on tarpeen			
Pyhäkoulun toiminnallisia muotoja tulee lisätä			

Seuraavat kysymykset koskevat Kokkolan rovastikunnallista kirjepyhäkoulua.

PYHÄSEIKKAILU on alkanut tammikuussa 2011 ja aloituskirje on Kannuksessa lähetetty kaikille alakoululaisille.

12. Olen kuullut PYHÄSEIKKAILUSTA

☐	Kyllä
☐	En

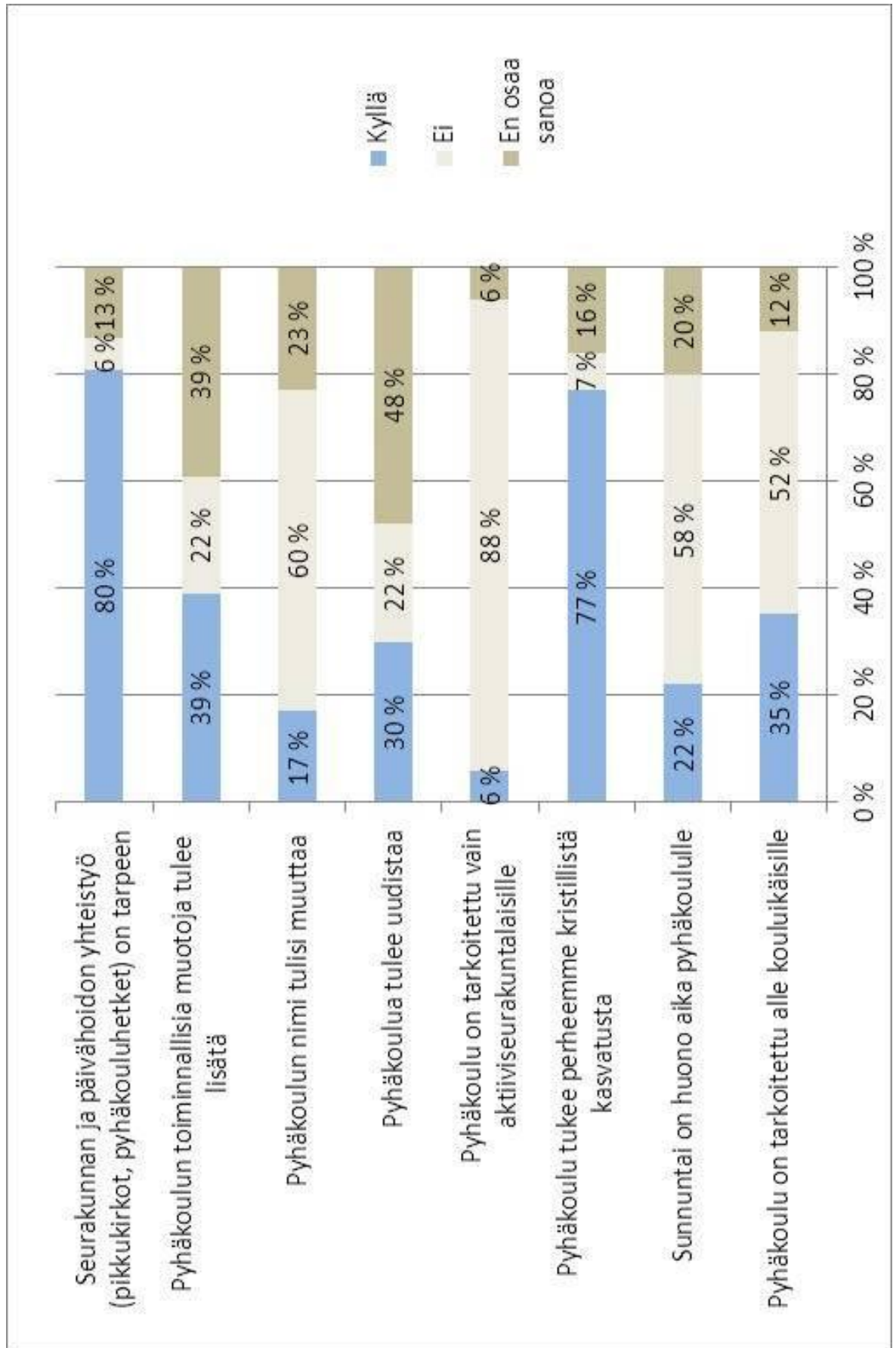
13. Lapseni osallistuu kirjepyhäkouluun

☐	Kyllä
☐	Ei

14. Koetko, että kirjepyhäkoulu voisi olla toimiva pyhäkoulumuoto? Millaisia ajatuksia Pyhäseikkailu herättää? Vastaa muutamalla lauseella.

15. Kirjeissä on myös osio vanhemmille, mikä on tarkoitettu tukemaan kristillistä kasvatus perheissä. Koetko sen olleen hyödyllinen? Vastaa muutamalla lauseella.

Kiitos vastauksistasi!

Pyhäseikkailu toukokuu 2013

Moi taas

Nyt on ollut muutama oikein lämmin kevätpäivä. Kerjäsin äitiä laittamaan riippukeinun ulos. Äiti väitti, että maa on vielä kylmä eikä ulkona tarkene makoilla. Sanoin lukevani läksykirjoja keinusssa ja sain tahtoni läpi. Se taisi olla tekosyy, sillä läksyt unohtuivat sisälle eikä viitsinyt hakea kirjoja.

Aloin katsella taivaalla liikkuvia pilviä. Se oli kuin elokuvaa. Näin monia eri eläimiä ja pilvien liikkussa ne muuttivat muotoaan tai aukoivat kitaansa tai hyökkäilivät toisensa kimppuun. Oli jännää. Yksi pilvi näytti aivan Jeesukselta, mutta hetken päästä se oli hävinnyt kokonaan.

Viime sunnuntaina olimme lisäksi ja vaarin kanssa kirkossa. Pienenä muistin Isä meidän -rukouksen niin, että "Anna leipää ja älä kiusaa!" Osaan rukouksen nyt ulkoa ja uskontunnustuksenkin melkein. Jäin miettimään siitä yhtä kohtaa. Jeesuksesta sanotaan ensin, että hän "nousi kolmantena päivänä kuolleista" ja hetken päästä, että "astui ylös taivaisiin". Eivätkö ne tarkoittakaan samaa?

Menimme kirkosta vaarille kaakaolle, ja vaari selitti tuota taivaaseen astumista. Pitkäperjantain jälkeen kolmantena päivänä eli pääsiäisenä Jeesus nousi kuolleista ja oli taas elossa. Sitten kului 40 päivää ja sinä aikana Jeesus näyttäytyi ystävilleen monta kertaa. Se viime kirjeessä pohtimani Jeesuksen ilmestyminen Pietarille ja muille huono-onnisille kalamiehille oli niistä yksi kerta.

Vasta sen jälkeen Jeesus meni takaisin taivaaseen Jumalan luo eli "astui ylös taivaisiin". Jumalan taivas on kuitenkin eri asia kuin avaruus.

Miten Jeesus oikein astui taivaaseen? Kuvittelin, että Jeesus otti jättiläisloikan, ja hups vaan, hän katosi näkyvistä ja oli taivaassa. Mieleeni tuli se näkemäni Jeesuksen muotoinen pilvi taivaalla.

Apostolien Tekojen 1.luvussa, jakeissa 6-11 sanotaan, että pilvi vei Jeesuksen taivaaseen. Sitä tapahtumaa muistellaan helatorstaina eli juuri 40 päivää pääsiäisen jälkeen. Silloin on koulusta

vapaata. Jess! Jeesus antoi ennen taivaaseen menoaan kaste- ja lähetyskäskyn (Matteuksen evankeliumin 28. luku, jakeet 18–20). Meidän, Jeesukseen uskovien, tehtävänä on kertoa ilosanomaa hänestä muille ihmisille.

Yksi eskarikaverini Atrö on muuttanut Etiopiaan. Heidän perheensä meni sinne lähetystyöhön. Atron isä on opettaja ja äiti on insinööri. Kai se Atron äitikin tekee lähetystyötä, vaikka hänen työnsä liittyy rakentamiseen. Äiti sanoi, että jokainen seurakuntalainen on kutsuttu olemaan Jeesuksen todistajana. Minulle tuli taas mieleen se kaimani Pietari, joka häpesi kertoa olevansa Jeesuksen kaveri. Jeesus antoi anteeksi ja antoi uudestaan Pietarille tehtävän kertoa Jeesuksesta.

Olisi mahtava päästä käymään Etiopiassa. Siellä on varmaan aivan erilaista kuin täällä Suomessa. Ensi kesänä Atron perhe tulee kotimaahan lomalle, ja odotan kovasti hänen tapaamistaan.

Kun Jeesus oli mennyt taivaaseen, niin tuntuikohan opetuslapsista, että hän olisi jossain ulkomailla? Joskus Jeesus sitten tulee sieltä Jumalan taivaasta takaisin kuninkaana. Uskontunnustuksessa lausumme, että "tulee sieltä takaisin tuomitsemaan eläviä ja kuolleita". Ja sitten Jeesuksen kanssa mennään taivaaseen, vaikka olisi jo kuollut. Jumala herättää kuolleet ja juhlat voivat alkaa.

Taivaassa on varmaan "mageeta", sanoi vaari ja iski silmää. Mistähän vaari on oppinut tuollaisen sanan? Ei hän sentään sanonut, että "sikamageeta". Se olisi ollut jo liikaa!

Sitten vaari sanoi olevansa matkalla taivaaseen. Minäkin haluan olla!

Mukavaa kesää!

Pietu

PS. Kirjoittelen taas syksyllä lisää!

VANHEMMILLE:

Rakkaus synnyttää halun kulkea toisen ihmisen rinnalla. Kun on ensin itse saanut kohdata ylösnousseen Jeesuksen, ja sen vapauden, mikä tulee, kun on saanut synnit anteeksi, niin siitä nousee rakkaus myös lähimmäisiin.

Jeesuksen antama käsky on selkeä: ”Menkää ja tehkää”. Onneksi tässä käskyssä on myös sanat: ”Minä olen teidän kanssanne joka päivä maailman loppuun asti”.

Lähetys on Herran, me saamme olla siinä mukana. Kun Sana saa koskettaa, se sytyttää sydämeen palon, joka ei sammu, vaan ajaa kysymään, mikä minun paikkani on lähetystyössä? Jos vastauksena on lähteä, niin Herra itse varustaa työhönsä. Hän johtaa aikataulut ja tehtävät.

Yhtenä varustuksena on rukoileva seurakunta, joka lähettää ja kantaa työtä. Jos paikkasi ei ole lähteä, niin silloin on hyvä kysyä Isältä, miten muuten voisit olla mukana lähetystyössä. Rukoustyö on valtavan tärkeä tehtävä.

Tämän päivän välineillä on mahdollista olla reaaliajassa mukana toiselle puolelle maapalloa ja kantaa rukouksin työssä olevia haasteita. Hyvä on myös kysyä Isältä, minkä puolesta nyt olisi syytä rukoilla. Emme täysin ymmärrä, miten tärkeää rukous on. Jostain syystä niillä sanoilla, jotka lausutaan rukouksessa joko ääneen tai sydämessä, on suuri merkitys.

Lähetystyössä olevat ihmiset ovat aivan tavallisia kadun tallaajia ja he tarvitsevat monesti rohkaisua ja tiedon siitä, että heitä ja työtä kannetaan lähettävissä seurakunnissa. Kaikenlaiset tervehdykset tuovat tärkeän viestin arkeen ja auttavat jaksamaan joskus todella haastavissakin tilanteissa.

Mitä tämän päivän lähetystyö sitten pitää sisällään? Tässä muutamia toimintoja: seurakunta- ja opetustyö, kieli- ja Raamatunopetustyö, musiikkityö, vammaistyö, kummityö (lapsille ja vanhuksille), maahanmuuttajatyö, sairaalan kunnostushanke, diakoniatyö, terveydenhoitotyö, kirjallisuus- ja pyhäkoulutyö, radio- ja mediatyö, katastrofiavun antamista, vaikuttamistyö (annetaan tietoa sairauksista ja vahingollisista tavoista, pyritään lisäämään tietoa ihmisoikeuksista jne.)

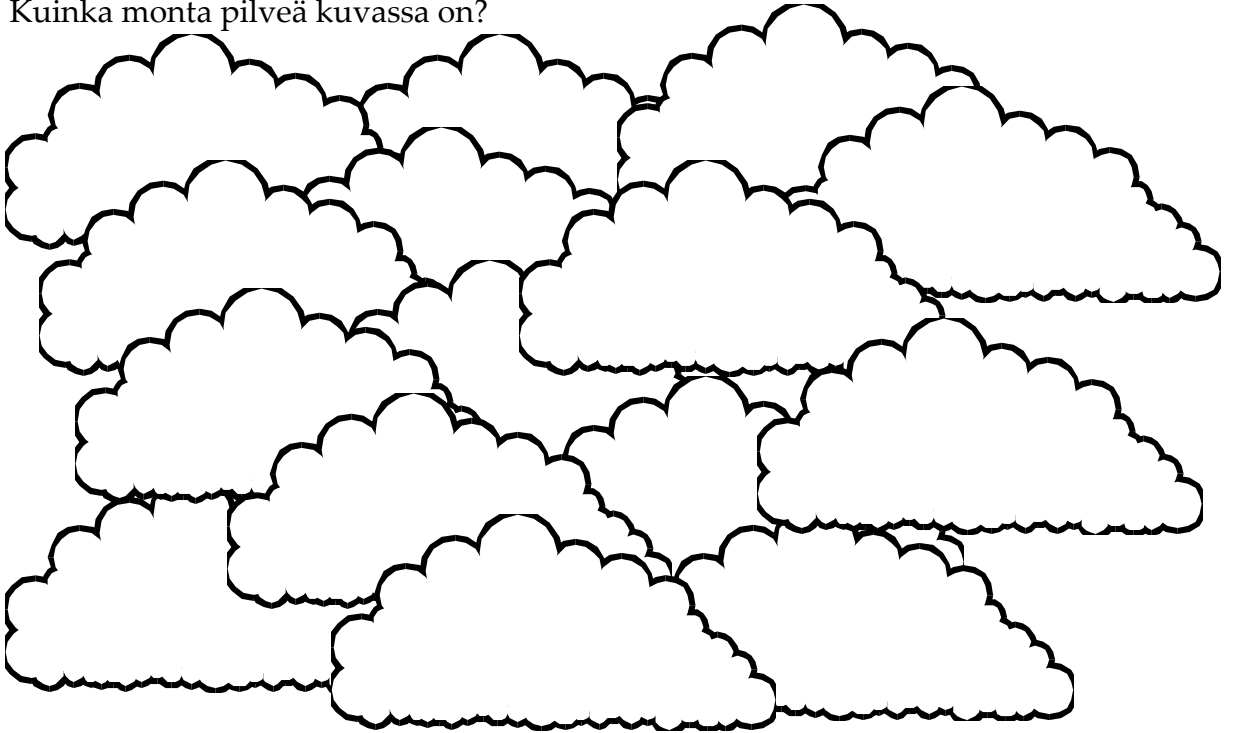
Työ on siis todella moninaista ja tehtävät ja haasteet muuttuvat koko ajan.

On valtava etuoikeus saada olla tässä työssä mukana.

Tehtävä 1.

Pyhäseikkailu toukokuu 2013

Kuinka monta pilveä kuvassa on?

Tehtävä 2.

Lue Matt. 28:18-20

Kuinka monta "kaikki"- sanaa löydät?

1. Tehtävän vastaus: _____

2. Tehtävän vastaus: _____

ETUNIMI	
SUKUNIMI	
KOULU	
LUOKKA	